

עוצי הנשרה

מבית מכון - 'מרגניתא דרבי מאיר'

להוצאת תורות רבות"ק לבית דראהביטש - סטרעליסק - סטריא

- פרשת כי תצא - שב"ק הילולא רבא דקש"ת רבינו מהר"י זצוק"ל
- גליון מוגדל ומורחב • שנה ב' גליון צ"ח תשפ"ג •

שרה הנורה

"ויהי מקץ שנתים ימים"

מביא לנו תמורתו, לשם מה נצרך ההשוואה בין תשמישי העולם לתלמיד חכם?

רבי ליא בא ללמד כך - הצער על תלמיד חכם שמת אינה רק על החסרון הרוחני שלו, מה שכעת אי אפשר לקנות הימנו תורה, אלא גם על החלק הגשמי, הגוף, הארבע יסודות החומר המרכיבות את האדם שכלו כעפר גם עליהם צריך להצטער, כי גם אותם הוא רומם והעלה יחד עם הרוחניות.

משום כך מביא רבי ליא את ההשוואה לתשמישו של עולם שכיון שאבדו יש תמורתם, כי הם דברים חומריים וגשמיים ואין מה להצטער, באובדנם, כי הלך אחד יגיע אחר, אבל תלמיד חכם שמת, 'מי יתן לנו תמורתו מי יביא לנו חליפתו', היינו שני חלקים, גם החלק הרוחני וגם החלק הגשמי שלו, אין חליפה ואין תמורה.

חלפו עברו להם שנתים ימים מיום הסתלקותו לגנוי מרומים של כקש"ת עטרת ראשינו ותפארתינו רבינו זצוק"ל וככל אשר מתרחקים יותר ויותר ניכר חסרוננו ביתר שאת ויתר עוז - ההפרש בין רוחניות לגשמיות הוא כי בגשמיות ככל שירחקו הימים מעת האבידה, כך ימעט הכאב והצער על הדבר, משא"כ כאשר הדבר הוא רוחני, הרי שכל שיעבור זמן יותר מתחילים יותר ויותר לתפוס את גודל האבידה אשר אבדה מאיתנו.

אמנם אמרו רבותינו ז"ל יעקב אבינו לא מת - יעקב הוא ישראל! מה כאן עומד ומשמש אף שם עומד ומשמש - ויה"ר שימליך טובה וברכה על כל ישראל ברוחניות ובגשמיות עד ביאת ננו.

והיופי, כי אז החלק הגשמי נעשה גם הוא מרומם!

על זה בכו איפה רבי אליעזר ורבי יוחנן, שהרי על החלק הנשמה האלוקית אין מה להצטער ולבכות כלל, כי הרי היא חוזרת למקום מחצבתה לחסות בכנפי השכינה - אך "על" האי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא", כי מכיון שרבי אליעזר קידש את החומריות שלו ורומם אותה, אז יש להצטער על אותו החלק הגשמי שנאבד!

ממילא אפשר להבין בזה את דברי הירושלמי {ברכות פ"ב ה"ח} שאומר "כד דמך ר' סימון בר זביד עאל ר' ליא ואפטר עילוי ארבעה דברים תשמישו של עולם וכולן אם אבדו יש להן חליפין (איוב כח) כי יש לכסף מוצא ומקום לזהב יזוקו ברזל מעפר יוקח ואבן יצוק נחושה. אילו אם אבדו יש להן חליפין אבל ת"ח שמת מי מביא לנו חליפתו מי מביא לנו תמורתו".

לכאורה כיון שרבי ליא בא לומר את חשיבותו של התלמיד חכם שמת, א"כ היה יכול לומר רק שתלמיד חכם שמת מי יתן לנו חליפתו מי

הגמ' בברכות {ה' ע"ב} אומרת "רבי אליעזר חלש על לגביה רבי יוחנן חזא דהוה קא גני בבית אפל גלייה לדרעיה ונפל נהורא חזייה דהוה קא בכי ר' אליעזר א"ל אמאי קא בכית אי משום תורה דלא אפשר שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים ואי משום מזוני לא כל אדם זוכה לשתי שלחנות ואי משום בני דין גרמא דעשירא ביר א"ל להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא א"ל על דא ודאי קא בכית ובכו תרוייהו" - מה הוא איפה הסיבה אשר רבי אליעזר ורבי יוחנן בכו על יופיו הגוף הגשמי המתבלה בקבר, האם ראוי הדבר לאנשים מרוממים אשר כל מהותם עסקם והשגתם הוא בעולמות הרוחניים?

נעצים את השאלה מתוך דברי הגמ' {ע"ז כ' ע"א} "רבי עקיבא ראה אשת טורנוסרופוס הרשע רק שחק ובכה רק שהיתה באה מטיפה סרוחה שחק דעתידה דמגיירא ונסבי לה בכה דהאי שופרא בלי עפרא...היתכן כי רבי עקיבא יבכה על גוף הגשמי של אשת טורנוסרופוס?

החכם מכל אדם אומר {משלי ל"א ל'} "שקר החן והבל היופי אשה יראת ד' היא תתהלל" - לעומת כן בתורה הקדושה מצינו שנשתבחו האמהות הקדושות בהיותן "יפת תואר ויפת מראה" {בראשית כ"ט י"ז}, הכיצד?

רק כוונת הכתוב הוא כי בעצם אין ביופי הגשמי שום מעלה, ואין בו כדי להתפאר, אך כאשר האדם מלא ביראת ד', אזי אף היופי הגשמי שלו נהפך להיות דבר נעלה ומרומם! וממילא יש לשבח את הגשמיות שלו גם כן! על זה אומר שלמה המלך "שקר החן והבל היופי" מצד עצמם אכן החן הינו שקר, והיופי הינו הבל, אך אשה יראת ד' היא תתהלל בחן

עשה לך שרה

נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשִׁמְחָה אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח {דברים כ"ד'}.

וברש"י {שם} "ישמח את אשתו, ותרגמו ויחדי ית אתתיה, והמתרגם ויחדי עם אתתיה טועה הוא, שאין זה תרגום של וְשִׁמְחָה אלא של ושמח".

נראה לומר כאן כי רש"י ז"ל בא לומר בזה יסוד גדול בענין שלום בית בין איש לאשתו, כי לפעמים חושב האדם שיהיה שלום בית על ידי שידאג לשמח את אשתו, וגם ישמח הוא את עצמו עמה, כי אי אפשר שיתן את כל עצמותו לאשתו, רק שניהם ביחד, על זה אמר רש"י ז"ל "והמתרגם ויחדי עם אתתיה טועה, שאין זה תרגום של ושמח אלא ושמח", כי באמת עיקר השלום בית הוא על ידי שושמח את אשתו היינו כתרגמו "ויחדי ית אתתיה" בלבד, שלא יחשוב משמחתו שלו כלל, רק כל מחשבתו ומעייניו יהיו אך ורק בשמחת אשתו בלבד, אבל אם הוא חושב בדעתו להיות "ויחדי עם אתתיה" שניהם כאחד, וידאג גם לשמחתו יחד עם שמחתה, הוא טועה, כי אינו יודע מהותו של שלום בית, כי המהות של שלום בית הוא ביטול העצמות שלו לגמרי.

ויתבאר עוד על פי מה שכתב הבעל הטורים כי התיבות נקי' יהיה' לביתו' שנה' סופי תיבות הוי"ה, ועיי"ש מה שפירש לפי דרכו, ולפי דרכינו יאמר כי הלשון נקי' הוא כדרשת רבותינו ז"ל {קידושין נ"ו ע"ב} על הכתוב {שמות כ"א כ"ח} "ובעל השור נקי", 'כאדם האומר יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום', וכמו כן כאן נאמר הלשון נקי, ר"ל שאם חפץ לקיים מצות ושמח את אשתו בשלימות, על מנת שיהא שם הוי"ה שורה עמם, "נקי יהיה לביתו" כאדם האומר יצא פלוני נקי וכו' ואין לו בהם הנאה של כלום, שיהיה כל מהותו ומחשבתו על שמחת אשתו ולא על שמחתו כלל וכנ"ל.

אמנם האמת צריך האדם לדעת כי אדרבה כאשר יבטל את עצמו לגמרי, ויהיה כל מגמתו למען שמחת אשתו אז באמת אף אליו תבוא השמחה, וכענין מה שאמרו רבותינו ז"ל {ב"ר נ"ג} זרוק חוטרא לאוירא אעיקרא קאי, כי בסוף הכל חוזר אל מקומו, וכאשר האדם גורם שמחה לאחר אזי תחזור אליו השמחה.

ועל זה אנו אומרים בברכות השבע ברכות "שמח תשמח רעים אהובים", שמח הוא מלשון שתשמח את אחרים, ור"ל על ידי ששמח את אחרים בזה תגרום שמחה לעצמך שגם אתה תשמח יחד, ועל כן אומרים את זה כאחד מברכות השבע ברכות כי הידיעה הזאת היא ההכנה לשלום בית האמיתי.

{ליקוטי "מאור ישראל" לרבינו מהר"י זצוק"ל}

שרפי קודש

הרה"ק רבי פנחס מקוריין זי"ע – י' אלול ה'תקנ"א

הוריו – אביו הצדיק רבי אברהם אבא שפירא זצ"ל מצאצאי המגלה עמוקות זי"ע.

לידתו – נולד בשנת ה'תפ"ו בעיר שקלוב, ונקרא 'פנחס' על שמו של זקינו אבי אביו רבי פנחס שפירא זצ"ל מגיד מישרים בשקלוב.

נור"ב – אין ידוע.

רבותיו – מגדולי תלמידיו של מרנא אור שבעת הימים הבעל שם טוב הק' זי"ע.

פעילותו – לאחר הסתלקות הבעש"ט הק' זי"ע החל להנהיג עדה בישראל ורבים נהרו לפתחו, בתחילה הנהיג את חצירו בעיר קוריין אשר על שמה נקרא אליה עבר עוד בחיי רבו הק' ובהוראתו, ולאחר מכן עבר לכהן פאר באוסטרהא – נודע בקדושתו המופלגת ובהיותו מגדולי תנועת החסידות ומראשוניה, ובפרט בעבודת מידת האמת שהיתה עמוד התווך בכל עבודת הקודש אשר עליו.

תורתו – על פי המסורת חיבר הרה"ק רבי פנחס זי"ע בעצמו ספר אחד אשר מחמת קדושתו לא רצה להביאו לבית הדפוס, מתורתו נתלקטו בספר "ליקוטי שושנים", ובספר "מדרש פנחס" אשר יצא לאור בתרל"ו, ולאחר מכן ב"מדרש פנחס החדש".

זרעו – בנו הרה"ק רבי יהודה מאיר משפטיווקא זי"ע, בנו הרה"ק רבי משה מסלאוויטא זי"ע, בנו הגה"ק רבי יעקב שמשון אב"ד זאסלב זי"ע, בנו הרה"ק רבי יחזקאל מאוסטרהא זי"ע, בנו הגה"ק רבי אליהו מווינישניץ זי"ע, ובתו מרת שרה רחל שיינדל ע"ה זוגת הצדיק רבי שמואל אב"ד קלינבלאט זצוק"ל.

תלמידיו – בין גדולי תלמידיו נמנים הרה"ק רבי רפאל מבארשיד זי"ע, והרה"ק רבי בנימין זאב מבאלאטא זי"ע, ומחותנו הרה"ק רבי יעקב שמשון משפטיווקא זי"ע, ועוד.

הסתלקותו – שאיפתו הגדולה היתה לחונן את עפרה של ארץ הקודש, ועל כן בשנת תקנ"א שם אל הדרך פעמיו, ובעוברו דרך העיר שפטיווקא והתעכב שם איזה זמן מועט, בהיות ושם כיהן מחותנו ותלמידו הרה"ק רבי יעקב שמשון משפטיווקא זי"ע, ושם דר בנו הרה"ק רבי יהודה מאיר משפטיווקא זי"ע, ונחלה שם ונסתלק לבית עולמים ב' אלול בהאי שתא, ונטמן בבית החיים הישן בשפטיווקא.

בעיר קוריין אשר באוקראינה, היה יהודי שהלשין על אחיו והסגירם לשלטונות. כל היהודים סבלו מאוד מאותו מוסר, אבל לא יכלו לעשות דבר כנגדו. פעם עבר אותו יהודי ליד חלון ביתו של רבי פנחס מקוריין. הרבי קרא לו שייכנס פנימה וכשנכנס אמר רבי פנחס לאותו יהודי שהיה מהורר בלבושו ובמראהו: "יש לי בקשה אחת אליך, אבל אני רוצה שתבטיח לי מראש שתקיימה", המוסר חשב בלבו: מן הסתם הוא יבקש שאפסיק למסור יהודים, ולכן לא אוכל להסכים. לא רק שזו פרנסתי, אלא שזה התענוג שלי בחיים, בכל זאת הוא הסכים לקחת את הסיכון. רבי פנחס אמר: "אני רואה שאתה יהודי מאד חשוב ומכובד. כדאי שתתחיל להניח תפילין של רבנו תם", באותה תקופה רק רבנים וצדיקים הניחו תפילין של רבנו תם, ואם יהודי רביל הניח הדבר נחשב כיוהרה. המוסר חיך וקיבל על עצמו להתחיל להניח מעתה תפילין של ר"ת. ולמרות שהקפיד להניחן, לא הפסיק למסור יהודים. כעבור זמן מה שוב עבר המוסר ליד ביתו של רבי פנחס הרבי הזמינו פנימה ואמר לו: "ברצוני לבקש משהו נוסף ותבטיח לי שתקיימו". המוסר הסכים שוב והרבי אמר לו: "אני רואה איך שאתה מתעלה בקודש, ואם תקבל על עצמך לטבול במקוה מדי בוקר, תתעלה שבעתיים" - "בסדר גמור", אמר המוסר וקיבל על עצמו ללכת בכל בוקר למקוה, ואחר כך הניח תפילין של רש"י ושל ר"ת, ובהמשך היום הלך ומסר יהודים כהרגלו. המצוות שקיים לא שינו את דרכו, והוא רק שמח מאד שהרבי כה מחשיבו ונותן לו משימות כה מיוחדות. באותם ימים היה סוחר יהודי, שנחשד בהעלמת מס מהמלכות, והמוסר היה צפוי להרוויח ממנו נתח שמן, אבל היה עליו לפעול באופן מידי. הוא רץ לפרוץ להלשין על היהודי, אבל בדרך נוסר שעדיין לא טבל הבוקר במקוה. הוא עבר ליד נהר והחליט לקפוץ פנימה. תוך כדי ריצתו ירד לטבול ואחר כך התלבש במהירות. ולא שם לבו לכך שפאותיו הארוכות וכל זקנו רטובים לגמרי. הוא נכנס לבית הפרוץ עם כל ה'תיק' מוכן להוכיח את אשמת בן עמו. הפרוץ ראה לפניו יהודי עם זקן ופיאות ארוכות נוטפים מים, וחשב שנטרפה עליו דעתו. הוא צעק "אל תבוא לכאן לעולם!", וגרשו מביתו בחרפה גדולה.

רבינו מהר"י נמנה על צאצאיו

שביבי אורה זעירין מקרבה יתירה אשר זכה רבינו זצוק"ל בימי חורפו ושחר נעוריו בצל הני רבנן קשישאי צדיקי דור קודם – חלק א'

אצל הרה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע

בתקופת לימודיו של רבינו בשיבה המעטירה לייקוואד שבארה"ב, נסע פעם אחת יחד עם סיעת מרעיו לחזות בהתועדות חסידית של הרה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע בבית מדרשו שבקראון הייטס, היה זה על יום י"ט כסלו – יום הגאולה של הרה"ק בעל ה"תניא" זי"ע.

כאשר הגיעו למקום ההתועדות הנקרא 'זאל' היה המקום הומה אדם בצפיפות רבה, ומשום כך עמד רבינו יחד עם חבריו כפתח הזאל ממש, ומשם הביט אל המתרחש.

לא עברו דקות ארוכות והנה לפתע הביט עליו הרה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע בעיניו הקדושות, וסימן לו לבוא אצלו, ברגע הראשון לא חשב רבינו כי אליו המכוון, והיה בטוח כי מן הסתם מאחוריו הגיע איזה רב נכבד, אך לפתע נתפלסה הדרך אל רבינו, הקהל שראה כי האדמו"ר מכוון את קריאתו אל רבינו קידמו אל הבימה הגבוהה.

כשעלה רבינו אל הבימה הורה הרה"ק מליובאוויטש זי"ע להושיבו בסמיכות אליו בשורה מאחוריו מקום מושבם של גדולי הרבנים והדיינים, ויהי לפלא.

כמו כן, כידוע אשר לא היה נוהגו של הרה"ק מליובאוויטש זי"ע בחלוקת שיריים, כי עם מכוס של ברכה בלבד, אך באותו מעמד חרג הרה"ק זי"ע ממנהגו, ומיד לאחר שאכל מן העוגה שעמדה לפניו, שיגר לרבינו שיריים מיוחדים.

יש לציין כי בשנים מאוחרות יותר היה רבינו מהר"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע – ונתקבל אצלו בחיבה יתירה, כאשר באחד מהם קיבל הימנו דולר נכמנהגו לחלק דולרים לכל הבאים בצילון אותו שמר עמו כל ימיו.

אגב אורחא יש לציין את אשר שח הגה"צ רבי יהושע אלעזר הלוי הורביץ שליט"א רב דקהל "באר שומאל – אונסדורף" בברו פארק, חתנא דביה נשיאה דרבינו מהר"ם זצוק"ל, עובדא נפלאה.

כי בעת היותו חתן קודם נישואיו נכנס אצל הרה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זי"ע לקבל את ברכתו, ושאלו האדמו"ר אצל מי הוא עומד להיות חתן, ושח לו כי הינו עומד להיכנס בביתו של רבינו מהר"ם זצוק"ל.

כידוע אשר הרה"ק מליובאוויטש זי"ע לא ביקר מעולם בארץ ישראל – אך כאשר שמע האדמו"ר כי הינו עומד להיות חתן אצל רבינו מהר"ם זצוק"ל הראה לו באצבעו בצורה מופלאה ומדויקת היכן ניצב בית מדרשו של רבינו מהר"ם זצוק"ל בעיר תל אביב, באיזה רחוב ובאיזה פינה, ממש להפליא כביכול עומד הוא עתה שם ורואה הדברים לנגד עיניו.

אצל הרה"ק רבי ישראל מגור זי"ע בעל ה"בית ישראל"

פע"א בעת אשר בא רבינו אצל הרה"ק רבי ישראל מגור זי"ע בעל ה"בית ישראל" בימי בחורות והכניס אצלו קוויטעל עם הזכרת שמו "ישראל בן שרה".

כאשר קיבל הרה"ק מגור זי"ע לידי הקדושות את הפתקא, קם מלאו קומתו והודעק 'אוי א הייליגע נומען א הייליגע נומען'.

רבינו פירש את דבריו כי כוונתו היתה להיות כי שם זה הוא כשמו של מרנא אור שבעת הימים הבעל שם טוב הק' זי"ע רבי ישראל ממעז'יבוז, אשר שם אמו היתה מרת שרה ע"ה.

בהזדמנות נוספת אשר היה רבינו בימי בחורות אצל הרה"ק בעל הבית ישראל זי"ע בעת עריכת השולחן הטהור, והיה מקומו של רבינו מאחורי הרה"ק מגור זי"ע, ונצטער רבינו על זה מאד על אשר אינו יכול להביט במראה זיו פניו הקדושות.

ולפתע באמצע עריכת השולחן הטהור, הסתובב הרה"ק מגור זי"ע ממקומו והביט אל עבר פני רבינו משך דקות ארוכות, ולאחר מכן חזר למקומו, ויהי לפלא.

אצל הרה"ק רבי ישראל מבלאז'וב זי"ע בעל ה"שופרא דישראל"

רבות אפשר להאריך על ההתקשרות והתדבקות של רבינו בהרה"ק רבי ישראל מבלאז'וב זי"ע, אשר רבינו אחזו לרבו המובהק, ופעמים רבות נעשה אליו למקום מושבו בברוקלין שבניו יארק על מנת לחסות בצל קודשו.

סיפורים ועדויות רבות שמענו מאותה תקופה, ולא כאן הוא המקום להאריך בהם, אך פטור בלא כלום אי אפשר, על כן נזכיר כי בין מכתביו הרבים אשר כתב הרה"ק רבי ישראל מבלאז'וב זי"ע אל רבינו מהר"ם זצוק"ל הינו דורש בהם בשלומו של בנו – רבינו מהר"ם זצוק"ל, וכותב אודותיו "ישראל אשר בך אתפאר".

אהבה עצומה אהב הרה"ק רבי ישראל מבלאז'וב זי"ע את רבינו מהר"ם זצוק"ל, באחד

היה זה בשבוע של פרשת עקב, ורבינו מהר"ם פתח פיו ואמר, הנה רבותינו ז"ל דרשו על הפסוק "ורפא ירפא" מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות, א"כ צריך לדעת מניין הוא מה שאמרו רבותינו ז"ל "מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים" והרי רק לרופא מביאה הגמ' פסוק מן התורה שיש לו ההיתר והזכות לרפאות, ולגבי החכם הרי הגמ' מביאה פסוק מדברי הנ"ך ולא מן התורה, והיכא רמיזא באורייתא.

אלא דבר זה רמוז בפרשת השבוע, שנאמר בה "והסיר ד' ממך כל חולי וכל מדוה מצרים" שהוא ענין של רפואה, ותמצא אשר "ממך כל חולי" הוי ראשי תיבות חכ"ם, והסופי תיבות המה יל"ך, והיינו כמדויק לשון רבותינו ז"ל "ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים". הרבי מסאטמר זצ"ל שמע והפליא פירוש זה עד מאד, ואח"כ המשיכו לדבר ארוכות.

ידידות זו נמשכה כל השנים וכאשר היו נפגשים בעת מצוא היתה ניכרת אהבתם ההדדית האחד לרעהו, בדיבורי קודש עילאים.

ביקור אחד מתוך רבים אשר ביקר רבינו מהר"ם זצוק"ל אצל הרה"ק רבי יואל מסאטמר זי"ע, היה זה לעת זקנותו של הרבי מסאטמר, ורבינו שהיה אז צעיר לימים נכנס אל הקודש [אגב אורחא יש לציין נקודה זעירה, אשר נותנת הצצה אל עבר האמונת צדיקים היוקדת שיקדה ברבינו, כי בעת שחפץ להיכנס אל הרבי מסאטמר זי"ע היו צריכים ליטול כרטיס עם תור, והיה הדבר נחשב לזכות בעיני רבינו ועל כן שמר עד לאחריו ימיו את הכרטיס אשר על ידו זכה להיכנס אל הרבי מסאטמר זי"ע].

כאשר בא אצל הרה"ק מסאטמר זי"ע היה הרבי חלוש וכפוף ראשו ארצה, רבינו ביקש מהרה"ק מסאטמר זי"ע כי הינו חפץ לקבל ממנו מטבע ברכה לשמירה.

או אז הרים הרה"ק מסאטמר זי"ע את ראשו מעלה, והביט בעיניו הקדושות אל רבינו זמן ממושך, כאשר נראה שהינו בוחן את אשר לפניו, מי הוא אשר ההין בדעתו לבקש כך, ונראה מהרהר בדבר, לאחר מכן נטל מטבע אשר עמד לפניו ביד ימין, והחל מגלגלה מיד ימין לשמאל ומשמאל לימין, כך כמה וכמה פעמים, כאשר כל העת שפתיו מרחשות, רבינו ניסה להתקרב אל הרבי מסאטמר על מנת לשמוע את אשר הינו אומר, אך לא יכל לשמוע מאומה.

לאחר דקה ארוכה הושיט הרה"ק מסאטמר זי"ע את המטבע אל רבינו, ובירכו – רבינו שמר עמו את המטבע ברכה עמו ונשאה עמו כל חייו.

אצל הרה"ק רבי יואל מסאטמר זי"ע
בעל ה"דברי יואל"

קשרי ידידות גדולים שררו בין רבינו מהר"ם זצוק"ל להרה"ק רבי יואל מסאטמר זי"ע, ידידות זו החלה כאשר היו נפגשים פעמים רבות בהיות שני צדיקים אלו בעיירת נופש בשוויץ, והיו משוחחים רבות בנאות דשא.

באחד הפעמים כאשר היה רבינו מהר"ם זצוק"ל בשוויץ ונודע לו אשר ידידו הרה"ק מסאטמר גם הוא שוהה שם, הלך לבקרו.

רבינו מהר"ם נסע לכפר גריאון שם היתה אכסניית הרבי מסאטמר, והלה קיבלו בכבוד גדול, רבינו מהר"ם שאל את הרה"ק מסאטמר האיך הוא מרגיש, וענה הרבי מסאטמר "שוואך".

רבינו מהר"ם נענה ואמר, הרי רבותינו ז"ל אמרו במס' בבא בתרא דף קט"ז ע"א "מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רפואה" ומה יעשו עתה כאשר החכם עצמו חולה.

מביקוריו של הרה"ק רבי צבי יהודה מבלאז'וב זצוק"ל אצל רבינו מהר"ם זצוק"ל בביתו נאווה קודש בכני ברק, נדברו ארוכות על אודות הרה"ק רבי ישראל מבלאז'וב זי"ע, ובין הדברים שח רבינו מהר"ם על נסיעותיו בימים הנוראים בימי חורפו אל הרה"ק רבי ישראל מבלאז'וב זי"ע, ובהיותו בקרבה יתירה אצלו שלח אותו פעם אחת הרה"ק רבי ישראל מבלאז'וב זי"ע למשימה חשובה אשר היתה נצרכת לשמירת סוד, ולא סמך בזה על אף אחד אחר, רבינו מהר"ם לא האריך לפרט על תוכן הדברים ועל כן אין בידנו לפרוטם.

אצל הרה"ק רבי מאיר'ל מאמשינוב זי"ע

בהזדמנות שהה רבינו מהר"ם זצוק"ל בשכונת בית וגן שבירושלים לתקופה קצרה על מנת לשאוף אויר על פי עצת הרופאים, באותה העת הייתה לו ההיכרות הראשונית עם הרה"ק רבי מאיר יהודה מאמשינוב זי"ע אשר היה דר בשכונה, ובית מדרשו שם.

היה זה בעת אשר רבינו מהר"ם זצוק"ל הלך לטייל באויר הצח של הרי ירושלים בשכונה, ומעבר לכביש עבר באותה העת הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זי"ע, אשר הביט נכוחה וראה את פניו של רבינו מהר"ם זצוק"ל, פנה אל המשמש בקודש אשר הלך לימינו ושאל אותו, 'מי זה היהודי הגדול אשר הולך כאן, על הפנים שלו ניכר שיש לו הייליגע צורה'.

כידוע אשר אצל הרה"ק רבי מאיר'ל מאמשינוב זי"ע היו הרבה שינויי זמנים ועיתים, כחלק משינויים הללו היה מתפלל באיחור זמן, ומשום כך בליל שבת קודש היה יוצא ידי חובת קידוש על הכוס על ידי אחר, כי עדיין היה קודם התפלה באותה שעה.

בעת שהיה רבינו מהר"ם זצוק"ל יחד עם אביו בשכונת בית וגן, קראה הרה"ק רבי מאיר יהודה מאמשינוב זי"ע בליל שבת קודש וביקשו להוציאו ידי חובתו בקידוש על הכוס.

הכוס אשר הגיש הרה"ק רבי מאיר'ל זי"ע בפני רבינו היתה כוס גדולה ביותר, והיה מלא יין ישן וכבד, ולאחר עריכת הקידוש על ידי רבינו, החל בשתיית היין, והיה קשה עליו, אך הרה"ק רבי מאיר'ל זי"ע כגדול העומד על גביו סימן לו בידו והורה לו 'רוב כוס' 'רוב כוס', וכך עד אשר סיים רבינו את שתיית היין.

הרה"ק רבי מאיר'ל זי"ע ראה כי רבינו נתאמץ ביותר על מנת לשתות את הרוב כוס, והתנצל בפני רבינו על הדבר, ולאחר מכן הגיש בפניו מיני תרגימא וכיבדו בכבוד גדול משך כל השבת קודש.

תחת עין השרף

לקראת יומא דהילולא קדישא של רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע – יום כ"ג אלול ה'תקפ"ו הננו מביאים כאן ניצוצי אורות מהתקשרותו האיתנה של רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד מסטריא זי"ע בהאי אילנא רברבא רבו הק' השרף זי"ע

את נפשו למען פדות עם ישראל, ואף כי דודו הרה"ק רבי מאיר מפארמישלאן זי"ע לא הסכים עמו בדבר, מ"מ הוא נשאר שם למען עשרת אלפים נפשות מישראל שתהא מיתתו כפרתם, ונסתלק שם במגיפה ביום ג' אלול ה'תר"ח.

ציון הרה"ק מנאדבורנא זי"ע

הו' – הרה"ק רבי גרשון מקאלאמע זי"ע בעל מחבר ספר "עבודת הגרשוני" על התורה.

היה חתנו של הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב זי"ע גיסו של רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, שאף הסכים על ספרו יחד עם הרה"ק בעל ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע ועוד.

נעשה לתלמידו של רביה"ק השרף זי"ע והיה רגיל ליסוע מעת לעת להשרף זי"ע, ופע"א שח להרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע כי רבו הק' השרף זי"ע אמרו לו קודם התפלה שיכתוב 'שער' לספר שהיה בכתב יד, והיה בהול לעשות כן קודם התפלה דווקא, כי חשש שמא ימות בתפילתו מחמת התקשרותו בחי העולמים, ויחשבו שהכתב הוא חידושים שלו, ונתפעל מזה הרה"ק מרוזין זי"ע מאד.

הו' - הרה"ק רבי זאב וואלף המכונה רבי וואפטשי שעהנבלום זי"ע מהעיר לבוב.

הוא נולד בזכות ברכתו של אותו צדיק רביה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע, היה זה בעת אשר הגיע אביו הגביר הנכבד רבי צבי הירש שעהנבלום ז"ל לבית רבינו הק', וראה את הרבנית הצדקנית ע"ה יושבת וילדיה מבקשים

נסתלק לגנזי מרומים לבילי שבת קודש יום ד' תמוז ה'תר"ה, ומנו"כ בשיפולי הר הזיתים על יד ציונו של זכריה הנביא.

תמונה עתיקה משנת ה'תר"ל מאיזור קבר זכריה הנביא – בו נטמן הרה"ק רבי אהרן משה מבראדי זי"ע

הד' – הרה"ק רבי בעריש מאלעסק זי"ע הוא היה בנו של הרה"ק רבי שלמה מלוצק זי"ע בעל ה"דברת שלמה", והיה סגי נהור ואיש פלא.

בתחילה היה תלמידו של הרה"ק רבי מרדכי מנעשכי זי"ע, וגם רביה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע היה תלמיד של הרה"ק מנעשכי זי"ע, ובאותה העת קירב הרה"ק רבי מרדכי מנעשכי זי"ע את הרה"ק רבי בעריש מאלעסק זי"ע יותר מאשר את רביה"ק השרף זי"ע, והיה נחשב באותה שעה עם רבינו הק' מסטרעליסק זי"ע לתלמיד חבר.

אמנם לאחר שהחל אורו של רביה"ק השרף זי"ע זורח, כפף הרה"ק מאלעזק זי"ע ראשו בפני רביה"ק השרף זי"ע ונהג עצמו כתלמיד לכל דבר, ומעת לעת היה עורך נסיעות אליו.

נסתלק לגנזי מרומים ביום כ"א אלול שנת תר"י.

הה' – הרה"ק רבי בערצי מנדבורנא זי"ע, בתחילה היה תלמיד להרה"ק רבי יצחק מראדוויל זי"ע ואחר כך נעשה לתלמידו של רביה"ק השרף זי"ע.

את דרך עבודת התפילה שלו לקח מרבו הק' מסטרעליסק זי"ע וכך נהג כל ימיו.

בשנת ה'תר"ח היתה מגיפה גדולה בעיר נאדבורנא והסביבה, וקיבל על עצמו למסור

חבריא קדישא

בספה"ק אמרי קדוש תורותיו של רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, חלק ב', מביא כי תלמידים רבים היו לו לרביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע – אך מתוכם היו חבריא קדישא בני היכלא דמלכא 'רואי פני המלך' היושבים ראשונה במלכות, הלא המה:

הא' – רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד מסטריא זי"ע.

הב' – הרה"ק רבי יהודה צבי ברנדווין מסטרעטין זי"ע בן הגאון רבי שמואל זאנוויל זצ"ל אב"ד זוואליב – אביו זצ"ל היה בתחילה תלמידו של הרה"ק המגיד רבי דב בער ממעזריטש זי"ע ולאחר הסתלקותו קיבל את מרותו של רביה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע, לימים המשיכו בדרך זו בנו הרה"ק נמסטרעטין זי"ע אשר נחשב לתלמיד מובהק לרביה"ק מסטרעליסק זי"ע.

ציון הרה"ק מסטרעטין זי"ע

אחר הסתלקות הרה"ק רבי שלמה זי"ע בן רביה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע החל הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זי"ע להנהיג עדה בישראל ואלפים רבים נהרו אחריו, ונסתלק לשיבתו של מעלה ביום י"א אייר ה'תר"ד.

הג' – הרה"ק רבי אהרן משה מבראדי זי"ע, בתחילה היה לתלמידו של הרה"ק רבי יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע ואחר כך היה לתלמידו של רביה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע.

לאחר פטירת רבו הק' עלה לחונן עפרה של ארץ ישראל וקבע משכנו בתוככי העיר ירושלי, ולמעשה היה הוא האדמו"ר הראשון שהנהיג על פי דרך הבעל שם טוב הק' בירושלים.

היה נחשב לתלמיד של אחיו הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, ובהקדמתו והסכמתו לספרו "עטרת צבי" כותב כי שימש את אחיו משך ארבעים שנה לבד מחמש שנים נוספות אשר למד אצלו פשט.

גם היה תלמיד גדול אצל רביה"ק השרף זי"ע [ונסע לשמש ק"כ צדיקים], ופעם אחת כשהיה רצל רביה"ק השרף זי"ע על שב"ק פר' קרח, דיבר רביה"ק זי"ע על שולחנו הטהור כי ענין המחלוקת של משה רבינו ע"ה וקרח הוא כעין מחלוקת רש"י ורבינו תם בתפילין, ונתייגע הרה"ק רבי משה מסאמבור זי"ע להבין את הדברים ולא עלה בידו, ואמר לו רביה"ק זי"ע כשתשובו לביתכם תאמרו הדבר לאחיכם רבי הערשלי, והוא יכתוב ביאור הדברים, וכאשר תשוב הנה תראה לי מה שכתב, ואכן ששב אצל רביה"ק זי"ע הראה לו מה שכתב אחיו, ואמר לו רביה"ק זי"ע כי אכן לזאת היתה כוונתו אלא שיש בזה עוד כמה וכמה חידושים, והאריך בדברים [ובעטרת זקנים מביא כי יש אומרים שמעשה זה היה אצל רבי בעריש זצ"ל אבי הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע].

נסתלק לגנוי מרומים ביום ו' לחודש אייר שנת ה'ת"ר.

הי"ב – הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע, בתחילה נסע לקנות תורתו אצל הרה"ק רבי שלמה מלוצק זי"ע בעל ה"דברת שלמה", וכן נסע להרה"ק רבי יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע, ולאחר הסתלקותו של הרבי מלובלין החל מסתופף בצילו של רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע.

מציבת ציונו של הרה"ק מבעלזא זי"ע

בתחילה אחר הסתלקות הרבי מלובלין לא רצה הרה"ק מבעלזא זי"ע ליסוע עוד לצדיקים החיים עוד, אמנם פע"א נדמם לאיזה אכסניא אחת והיה בעל האכסניא נצרך לשאול איזה ענין אצל צדיק גדול, ורצה ליסוע אצל רביה"ק מסטרעליסק זי"ע, וביקש את הרה"ק

נסתלק לגנוי מרומים בדרך פלא כאשר קבע לכל בניו ובני ביתו שעה מיוחדת לבוא אצלו, ולא היה מרגיש שום חולי ושום מדוה באותה שעה, וכאשר באו כולם החל להכין עצמו בהכנה דרבה, והחליף את הבגדים ונתעלה במיתת נשיקה, ביום כ"ה אייר ה'תרכ"ב.

הי' – הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק רבי יששכר בעריש מזידיטשוב זי"ע.

הוא נסע אל רביה"ק לערך עשרים פעמים ודבקה נפשו בנפש רבו הק' זי"ע, ושח כי אחר תפילתו היה רביה"ק השרף זי"ע חלוש כל כך עד כי היו צריכים להוליכו לחדרו, ואפילו את המטפחת שלו ואת קופסת הטבק שלו לא היה יכול לאחוז בידו מרוב חלישות.

כמו כן שח בשם דודו הגביר ר' משה מהעיר לאהאטין, אשר בשבת קודש אחת שהה רבינו הק' זי"ע בעיר לאהאטין, וכאשר התחיל הודו היה נוהם כארי, וכאשר הגיע אצל שירת הים התחיל דם מפעפע מרגליו.

ליקוטי מהרי"א להרה"ק מזידיטשוב זי"ע

נסתלק לגנוי מרומים ביום ט' סיון ה'תרל"ג.

הי"א – הרה"ק רבי משה מסאמבור זי"ע בן הצדיק רבי יצחק אייזיק זצ"ל מכפר סאפרין ואחיו של הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע.

"תפלה למשה" להרה"ק מסאמבור זי"ע

אוכל לפי הטף ואין בידיה ליתן מאומה, עד כי נשאה את קולה בבכי, הלך רבי צבי הירש אל רבינו הק' זי"ע ונתן בידו זכום גדול לפדיון נפש, ושאלו השרף זי"ע מה תבקש על זה הדבר, והשיב, כי בן אין לו, והבטיחו השרף זי"ע כי כעת חיה ויולד לו בן, וכן היה, ואז נולד לו בנו הרה"ק רבי זאב וואלף זי"ע.

הוא האיש אשר אזור חיל להעלות על הכתב ליקוטים מתורתו של רביה"ק השרף זי"ע והוציאם לאור עולם בשם יקבנו "אמרי קדוש".

נתבקש לשייבה של מעלה ביום כ"ב אלול [אין ידוע השנת פטירה] יום קודם הילולת רבו הק'.

הח' – הרה"ק רבי חנוך העניק מאלעסק זי"ע, נעשה לחתנו של הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע [אשר אף הוא היה לתלמידו של רביה"ק זי"ע, ראה לקמן בסמוך], ופעמים רבות נסע יחד עם חתנו לרבינו הק', וזכה להיות אצל רבינו הק' זי"ע יחד עם חתנו שמונה פעמים.

בעת אשר נסע עם חתנו, היה רגיל חותנו להישאר בצל רביה"ק זי"ע משך ב' שבועות, והוא היה נשאר עוד ב' שבועות נוספות, ולעת זקנותו של רביה"ק השרף זי"ע לא היה ביכולתו של חתנו – הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע ליסוע, ואמר לחתנו כי יסע לבדו, ונשאר אצל רביה"ק השרף זי"ע עד הסתלקותו.

נסתלק לגנוי מרומים ביום ב' דר"ח אלול ה'תרמ"ד.

הט' – הרה"ק רבי יהושע אשר מפאריסוב זי"ע בן הרה"ק רבי יעקב יצחק היהודי מפרשיסחא זי"ע.

יהודי אחד חלה בנו והיה מסוכן למות, והלה בא אצל הרה"ק רבי יהושע אשר מפאריסוב זי"ע ואמר לו כי בהיות אשר הוא רדף את אביו הרה"ק היהודי מפרשיסחא זי"ע, חוששו כי משום האי קפידא הוא ועל כן רוצה הוא לפייס את בנו על הדבר, אך הלה השיב לו כי על כבודו אפשר לו למחול אבל לא על כבוד אביו.

תוך כדי נכנסו אצל הרה"ק רבי יהושע אשר זי"ע ואמרו לו כי בנו שלו נעשה חולה מסוכן, והבין כי מחמת שאמר כן לאותו אדם נעשה בנו חולה, ושלח קוויטלעך לרבו – רביה"ק מסטרעליסק זי"ע ולהרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע, וכתב שם דברים כהויתן, ושניהם כתבו כל אחד בפני עצמו תשובה שווה, שאין לו ממה לחוש כי נכון וראוי מה שהשיב לו להלה, והקב"ה יהיה בעזרו, ולמחרתו הבריא הבן כלא היה.

"לבוש מלכות" אחד מעשרת ספרי בעל הלבוש

תחת אחד השיחים הודיעו רביה"ק השרף זי"ע את אשר נתגלה לו מן שמיא, כי שורש נשמתו הגבוהה הינה משורש נשמתו של הגאון הקדוש רבי מרדכי יפה בעל ה'לבושים' זצוק"ל, ולכן נסתבב אשר נקרא שמו בשם 'מרדכי' על שמה יקרא קדישא של אותו צדיק.

רביה"ק מסטריא זי"ע הבין כי הדברים נאמרו לתכלית מכוונת, ואינו נאמרו בכדי, אלא הוא כעין מה שמצינו בגמ' {שבת נ"ו ע"א} "א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שנאמר {שמואל א' י"ח י"ד} ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו וגו' אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו אלא מה אני מקיים {שם ב' י"ב ט'} מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע שביקש לעשות ולא עשה אמר רב רבי דאיתי מדוד מהפך ודריש בזכותיה דדוד".

מאותה העת ואילך אשר שמע כן מפי רבו הק', בכל עת אשר היה הוגה בדברי השולחן ערוך היה רגיל לעיין ולהתעמק בדברי ה'לבוש' באותו ענין, וכאשר ראה לאחד מן הנושאי כלים שעל הלבוש שעומד בקושיא על דעתו, נתאזר בכל עוז להתאמץ וליישב בדברי הלבוש דבר דבור על אופניו.

נשמה מעלמא דאיתכסיא

בעת מצוא האיר רבו הק' השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע לתלמידו רביה"ק מסטריא זי"ע ואמר לו, אשר שורש נשמתו נלקחה מעולם גבוה ומרומם ביותר הוא העולם הנקרא 'עלמא דאיתכסיא'!

נקרא עלמא דאיתגליא. ולאה נקרא עלמא דאיתכסיא ולהבין קצת מה הוא איתגליא ואיתכסיא דהנה העבדות צריך להיות בתחלה שיקבל האדם על עצמו באמת עול מלכות שמים לידע כי הבורא ב"ה הוא רב

מדוע בעלי הקדוש לא יעשה גם כן כדרכם לדאוג תלמידיו הגדולים שיוכלו לכלכל את ביתם בכבוד, ואין מחסור ליראיו.

ראה רביה"ק השרף זי"ע אשר אין היא מבינה לאשורו את דרכו הקדושה, ואמר לה הנה בזאת יבחנו דברי, קרא תיכף למשמשו בקודש וביקשו לכנוס את כל התלמידים, כאשר נתקבצו כולם פנה אליהם ואמר "עתה פתוחים בפני כל אוצרות השפע ויכול כל אחד לבקש ככל אשר יחפוץ" מיד החלו כל התלמידים נגשים בזה אחר זה אל רבם הקדוש זי"ע לבקש בקשותיהם, התלמיד הראשון ביקש "רביה", הנני מבקש שאזכה לומר פעם אחת בחיי עלי אדמות 'ברוך שאמר' באותה עריבות ונעימות אשר הנני זוכה לשמוע מרבינו, השני ביקש "לזכות להרגיש בשעת תפילת 'ויברך דוד' את האהבה היוקדת ברבינו זי"ע אותה שעה", ובזאת פנה השרף זי"ע אל הרבנית ע"ה ואמר "עתה מבינה את מי המה תלמידי הקדושים".

אך עם זאת רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד מסטריא זי"ע התאחדו אצלו שתי שולחנות, וזכה לגדולה - והיה רגיל לומר, כי מעליותא הוא אצלו אשר מחמת כן אינו צריך ליטול על עצמו עטרת הרבנות, ואין צריך להתפרנס מן הציבור.

אך לבסוף לא הועיל לו הדבר כי גזרו עליו גדולי דורו לישוא את עטרת העיר סטריא, אשר על שמה נקרא.

א זיס קינד

אהבת איתן היתה אהבת הרב לתלמיד, רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע חיבב את תלמידו רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד מסטריא זי"ע בחביבה עצומה.

כאב אשר יכנה את בנו בכינוי אהבה כך הוה מרגלא אפומיה לקרותו בלשון חיבה בשמו ולקוראו 'א זיס קינד'.

שורש נשמת ה'לבוש'

גילויים נפלאים גילה רביה"ק השרף זי"ע לתלמידו - רביה"ק מסטריא זי"ע על עוצם גדולת נשמתו ושורשה על מנת לנתב דרכיו לבוא אל שלימות נפשו היותר גבוהה והיותר נעלית, לתקן בהאי עלמא את אשר צריכה שורש נשמתו לתקן כדי להזדכך בכל מיני זיכוכי טהרה.

בחזיא והנה התרגום הוא לכאורה תמוה שמתרגם על רכות יאין ועל יפת מראה ג"כ יאאי גם א' של תיבת יאאי הוא מיותר לגמרי שהיה די לכתוב יאי וג"ל לפרש ע"ד הרמז כי הנה ידוע מספרים הקדושים שרחל

מבעלזא זי"ע לבוא עמו, וחשב הרה"ק מבעלזא זי"ע כי מה זאת עשה אלוהים ואנה לידו הדבר הזה, אין זה כי אם אות מן שמיא ליסוע אצל האי צדיק ולחסות בצל כנפיו, ומאז החל נוסע אצלו ונעשה לתלמיד מובהק.

נתעלה בסערה השמימה ביום כ"ז אלול שנת ה'תרס"ו.

הי"ג - הרה"ק רבי שמואל נחום הלוי זי"ע אב"ד וואהלינוב.

חיבר ספרים רבים, [ביניהם ספרו "שו"ת מגדלי השן", וכן "נבל עשור" מלא וגדוש בפלפולים נאים, וכן "דרושי חפץ" והוא דרושים נפלאים אשר דרוש דרש, ועוד] ובהם ספרו הגדול "היכלי שן" על התורה, בו כתב בסופו כי זכה להימנו על האי חבורתא קדישא ולהסתופף בצל האילן הגדול ה"ה רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע.

נסתלק לגנוי מרומים ונתבקש לשיבה של מעלה ביום ט"ו אלול [לא ידוע שנת הפטירה].

תורה וגדולה

דרך יחודית היתה לו לרביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע בעבודת השי"ת, דורש היה מתלמידיו הקדושים להוריד מעל צווארם את כל הבלי העולם הזה ולהשליך כל תענוגי העולם הזה מאחר גוים, לא זו אף זו אשר רבים מתלמידיו כמעט לא היתה בביתם פת לאכול ובגד ללבוש מחמת אשר נתמסרו כל כולם לתורה ועבודת השי"ת, עד כדי שהיתה עניות גדולה ונוראה שוררת בין התלמידים.

אודות ענין זה ידוע, אשר הרבנית הצדקנית מחברתו הטהורה של רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע היתה רואה בצורתם של התלמידים אשר בני ביתם רעבים לפת לחם ואין לאל ידם להושיע, ובראותה אשר עת לעשות לד' הוא, בצר לה פנתה אל בעלה הקדוש ותינתה את אשר עם ליבה בפניו - "יודעת אני אשר אין לי כלל להרהר אחר בעלי הקדוש ועל אחת כמה וכמה שלא לערער את יסודות דרכו הקדושה, אך קושיא זו מוכרחת אני לשאלו, רואה אני צדיקים גדולים וקדושים אשר עושים המה אותות ומופתים ועל ידי זה דואגים לתלמידיהם שתהיה הפרנסה מצויה בבתיהם, אם כן יש לי לשאלו,

¹ להשכיל מעט מהו 'עלמא דאיתכסיא', נביא את דברי ספה"ק "מאור ושמש" פר' ויצא {עה"כ ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה} וז"ל: "ות"א ועיני לאה יאין ורחל הוית שפירא בריוא ויאיא

קדוש זי"ע בעצמו אשר עזר בעדם מלהשיב מלחמה אדרבה ואדרבה זאת היתה עיקר כוונתו עת הסתיר הוא את גדלותו אשר על ידי זה יחשבוהו לאדם ריק מכל, והאיך יתן לאינשי דלא מעלי לנפץ את כל חשקו.

יותר מכל כאב הדבר לרביה"ק רבי מרדכי זיסקינד מסטריא זי"ע אשר בעיניו נכח הוא לדעת כמה וכמה פעמים את גדלותו ועמקותו הגדולה של רבו הקדוש זי"ע בתורה הקדושה, והיה יכול להשיב מחרפיו שבעתים על אפם ולענותם דבר על טענות שוא ומדוחים אשר טוענים הם אודות רבו הקדוש זי"ע ללא אשר הכירוהו כלל.

“עטרת מרדכי” לרביה"ק מסטריא זי"ע

בפרט כי רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע היה ידוע אף בין גדולי המתנגדים לגאון גדול ושר התורה אשר שולט במעמקי ים התלמוד ומשיב דבר בכל מקום ששואלים אותו כאילו זה עתה ממש קם מלמוד פרק זה, כולם העריכוהו והעריצוהו על גדלותו התורנית וכאשר היו נצרכים לפסיקת שאלה כל שהיא

שאמר יעקב אעבדך שבע שנים מרמוז לשבע ברכות הנ"ל ברחל בתך הקטנה היינו לקבל עליו עול מלכות שמים המרמוז ברחל ועיי"ז בא לבהירות גדול עלמא דאיתכסיא מרמוז בלאה כאמור ואמר למה רמיתני ר"ל שהגבתני מאוד לעולם טמיר ונעלם מזה והשיב לו מלא שבוע זאת וניתנה לך גם את זאת בעבודה כו' עוד שבע שנים אחרות ר"ל שתתאמץ ביתר שאת ויתר עוז לתקן השבעה שערים שבנפש כמוזכר בספר יצירה ואז תשיג עולמות עליונים ויהי בך כח והשגה ליחד העולמות העליונים ותחתונים כמובין", עכ"ל.

אינשי דלא מעלי בכוונה תחילה אשר זאת תתגלגל לאוזנם הועילו אשר יצאו המה בחרי אף נגד דרכה הקדושה של החסידות.

אף על רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע קמו עוררים רבים מתנגדים אשר נגדו לו בכל כוחם והיו מוציאים את שמו לקלון בחוצות קריה, כמובן מאליו הוא אשר תלמידיו וחסידים אשר זכו לעבור את מפתן בית מדרשו ואשר אשר ראהו בעת עבודת הקודש ולו רגע אחד בלבד, שוב לא הועיל להם כל דיבה רעה הרי בעיניהם חזו זה עתה למלאך ד' צבקות המתהלך בקרב המחנה ולא תהיה שמיעה גדולה מראה.

אם לכל אחד ואחד מגדולי החסידות מצאו מתנגדים הללו אילן קט אשר אין בו אחיזה במציאות כלל להיתלות בו, אשר בזה יוכלו להכפיש את שמם של הצדיקים גדולי החסידות, הרי שעל רביה"ק השרף הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, הפיצו המה שמועה רעה אשר לפיה אין השרף זי"ע הינו בור ועם הארץ ואינו איש יודע ספר.

באיצטלא בה נתלו הוא, מפני שדרכו בקודש של רביה"ק השרף זי"ע היתה להסתיר הסתר בתוך הסתר את ידענותו וגדלותו התורנית, ועם כל גדולי החסידות התנהגו בנושא זה בעונה יתירה, הרי השרף זי"ע התנהג בזה בשפלות שבעתים והיה עושה עצמו לבור ועם הארץ עד אשר מי שלא נוכח לגדלותו האמיתית היה יכול לחשוב אשר באמת כן הוא שאין הוא יודע מימינו ומשמאלו ואין לו יד ורגל בתורה.

דבר זה גרם למורת רוח לתלמידיו אשר ידעו את האמת לאמיתה אשר נהירין ליה להשרף זי"ע שבילי דתלמודא מאה פעמים יותר משבילי ביתו, וגאונותו הגדולה בנגלה דתורה היא לאין ערוך ולאין שיעור, אך היה זה רבם

הנקרא אלקינו היא הוי' של עולם התשובה עולם הבינה אשר מתפשטין משם נוי"ן שערי בינה. ורחל היתה כו' מתרגם ויא"א בחזו"א נוסטריקון של יא"א ה' אלקינו ה' אחד כי רחל היא עלמא דאתגליא עולם המלכות שצריך העובד ליחדה ולקשרה בעולמות העליונים באור ההויות ב"ה כי זאת היא תכלית עבודתנו ונוכל לו' שאל זה מרמזים הפסוקים אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה כי עיקר היחוד יעשה עיי' שיקבל האדם על עצמו עול מלכותו בק"ש שחרית וערבית ביחוד שמע ישראל שהם כ"ה אתון שחרית וכ"ה אתון ערבית שעולה חמשים לקשרה בעלמא דאיתכסיא המרומות בהנו"ן של ויא"ן וצריך לברך שבע ברכות בשחרית שנים לפניך ואחת לאחריה ובערבית שנים לפניך ושנים לאחריה וזה

ודרך ההנהגה של זה העולם הנקרא 'עלמא דאיתכסיא' כשמו כן הוא, להיות כל עבודתו בהסתר גדול, ומשום כך לא יזכו בני דורו לעמוד על גודל רוממות השגותיו, כי אי אפשר לנבראים להשיג אור הבא מעלמא דאיתכסיא.

אמנם זאת - הוסיף השרף זי"ע ואמר - אם יאריך ד' את ימיך ושנותיך עלי אדמות יותר משבעים שנה, אזי יתגלה אורך על פני תבל, כי כבר נאמר "ימינו בהם שבעים שנה" וכוונת דוד המלך ע"ה הוא כי עולם הוא שבעים שנה, ואחרי שבעים שנה מתחיל אצל כל אחד עולם חדש, וממילא בהעולם האחר שוב אינו מעלמא דאיתכסיא וידעו הכל גודל רוממותו ושגב מעלתו.

ספה"ק אמרי קדוש לרביה"ק השרף זי"ע

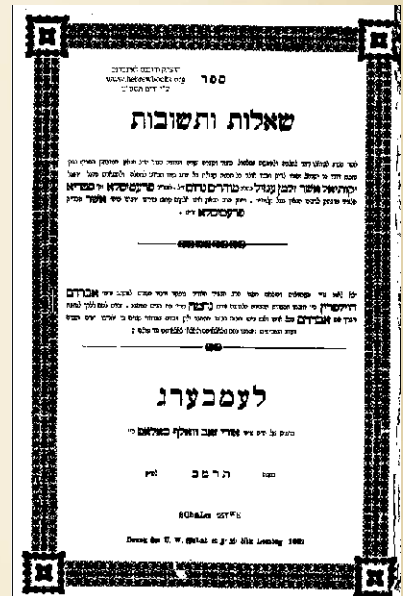
מלחמת כבוד החסידות

טענות שונות ומשונות עלו על ידי מקנטרים שונים אשר גופם לא נתן לנשמתם לבעור ולשנות את הרגלי הרעים, אם זאת יש לציין אשר מעשה שטן היה זה אשר לא פסח אף על גדולי ישראל אשר שמועות רעות אשר הפיצו

ושליט ומלכותו בכל משלה וזה הוא באיתגליא כי דבר זה הוא גלוי ומפורסם שאין עולם בלא מנהיג ואחרי שהאדם מקבל על עצמו עול מלכותו באמת ורוצה לעבוד אותו כעבד את רבו בכל מיני עבדות שיאות למלך הכבוד אזי הש"י מקרבו ומכניס אותו להיכלו היכלות הפנימים ושם יתוודע לו יותר מגדולת האלקים ונופל עליו בושה והכנעה גדולה ולבו נשבר בקרבו מאוד ובא מעבודה זו שקבל עליו מלכות שמים כנ"ל הנקרא עלמא דאיתגליא מחמת שהוא דבר נגלה ומפורסם להכנעה ותשובה שלימה שהיא בלב נשבר ונקרא עלמא דאיתכסיא כי עבודה זו עיקרה בלב ומוח ובהעלם גמור ומכוסה מעין כל וזה הוא מרמוז התרגום ועיי' לאה רכות מתרגם ועיי' לאה יאין ר"ל נוסטריקון של יאין ה' אלקינו ה' י'. ר"ל ההוי'

הלכה למעשה ידעו הכל את התל תלפיות שהכל פונים אליו.

מכיון שכך היתה עליו התביעה בכפלים על ידי אותם מתנגדים עלומים אשר נלחמו בעוז נגד רבו הק' השרף זי"ע, איך יתכן – שאלוהו כולם – אשר הינך הידוע בעולם כולו כגאון גדול ותלמיד חכם בכל קנה מידה, תלך להסתופף בצל הרה"ק מסטרעליסק זי"ע אשר ידוע הוא בעולם כמעט כעם הארץ ממש, הרי לא יתכן כדבר הזה.

שו"ת מהרי"א עניזל

ורביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע שומע טענותיהם של אילו, וליבו צווח וצועק פנימה, היתכן הוא שתלמיד ישמע פגיעה גדולה כל כך ברבו המובהק ולא יצא נגד אומרו בחרב ובחנית, היתכן להבליג על דברים הללו הנועצים חרב בכדי הארון.

אחד מן גדולי המתנגדים להשרף הק' זי"ע היה הגאון רבי אשר עניזל צוזמיר זצ"ל אשר שימש עם רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע ברבנות העיר סטריא, ומחמת אשר הכיר הוא בגדלות רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע חרה לו הדבר שבעתיים אשר נוסע הוא להסתופף בצל רבו הק' מסטרעליסק, והלכך בכל עת היה מתגרה בו על זאת ומקניטו, על אף אשר נהג הגאון מהרי"א עניזל זצ"ל בכבוד והערצה רבה אל רביה"ק מסטריא זי"ע.

בספר "דעת זקנים" מביא הגאון רבי אברהם איטינגא זצ"ל עובדא נפלאה על אודות מלחמת קודש זו אשר נלחם רביה"ק מסטריא

זי"ע על כבוד החסידות וכבוד רבו הק', ואילו תוכן הדברים: בכל עת אשר פגש הגאון

מהרי"א עניזל זצ"ל את רביה"ק מסטריא זי"ע לא חסך את שבט לשונו על רבו הק' השרף מסטרעליסק זי"ע בדברי חרצובות אשר דקרו כמדקרות חרב בליבו של רביה"ק זי"ע – בזאת חפץ הוא להניא את ליבו של רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע מאחרי רבו הק' זי"ע, אך ללא הועיל, לא זו כי מאומה לא נשתנה בדעתו של רביה"ק זי"ע על רבו הגדול, אף גם זאת כי בזאת נוכח לדעת את גדולתו העצומה של רבו הק', כי לא דבר ריק הוא לשמוע בזיונות נוראיות דבר יום ביומו דבר שאדם יודע שאין בו, והיה ביכולתו להראות קבל עם ועדה את גאונותו העצומה והמופלגת ולהשיב פניהם של מגדפיו, אך בחר לידום ולספוג עלבונות לקרבו.

א אנדרע סטרעליסקער

אך כאשר מעת לעת היה ממשיך הגאון מהרי"א עניזל זצ"ל בזילותא כלפי הקודש, והיה רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע שותק ולא משיבו מאומה, ראה זאת הגאון מהרי"א עניזל זצ"ל על אופן של שתיקה כהודאה, והבין רביה"ק מסטריא זי"ע כי לא נכון לעשות כן, שלא יאמרו מדשתקי רבנן שמע מינה דניחא ליה ומסכימים הם על ידו.

על כן פתח פיו והשיבו בזה הלשון: "אויף דער סטרעליסקער וואס איהר לאכט לאכ"ע איך אויך, נאר דער איז נישט אין סטרעליסק, אין צי דער סטרעליסקער וואס איך פאהר איהר זאלט איהם קענען ווייס איך זיכעראז איהר וואלט מעהר נאך געפאהרן וויא איך" – על הסטרעליסקער אשר אתם לועגים עליו לועג אני גם כן, רק זה לא הוא הסטרעליסקער אשר נמצא בסטרעליסק, אל הסטרעליסקער שאני נוסע אליו ברור לי הדבר אשר אם הייתם מכירים אותו הייתם נוסעים אליו יותר ממה שאני נוסע אליו].

השרף 'הגאון' מסטרעליסק...

אך בזה לא תמו עדיין מלחמותיו של מהרי"א עניזל זצ"ל נגד רביה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע, אף אשר השיבו רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע תשובה ניצחת אשר מתוכה הבין אשר לא זו אשר לא הצליח לקרר את רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע מאמנות רבו הקדוש זי"ע ולו כחוט השערה, אלא אף אשר רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע בכונה תחילה אינו משיבו על טענותיו מחמת אשר כל טיעוניו אינם אלא מאשר שמע איש מפי איש שמועת

שוא, ומעולם לא הלך בעצמו להכיר את רבו השרף הקדוש מסטרעליסק זי"ע.

אף שמאותה העת החל להפחית בהתנצחויות נגד רביה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע, אך עדיין מפעם לפעם היה חוזר על טענה ישנה זו אודות גדולתו התורנית של הרה"ק מסטרעליסק זי"ע.

בספר "דעת זקנים" הנ"ל מביא עוד עובדא נוספת אשר היה בין רביה"ק מסטריא זי"ע למהרי"א עניזל זצ"ל כפי אשר כתב לו במכתב יד נפשו הרב הגאון מורינו הרב אהרן הלוי מראזלי שו"ב דק"ק טאלשטשוב [ויש נוסחאות אחרות קצת למעשה זו, אך כעין נוסחא זו שח רבינו מהר"ם זצוק"ל].

ומעשה שהיה כך היה – פעם אחת ישב הגאון מהרי"א עניזל זצ"ל במרפסת ביתו המשקיפה על פני כיכר העיר לא הרחק מבית המדרש הגדול של רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע והנה רואה הוא מרחוק קבוצת חסידים עומדת ברחובה של עיר ומקדשים את הלבנה.

היה זה ביום י"ז לחודש כאשר לכאורה כבר נסתיים זמן קידוש לבנה יומים מקודם לכן ביום ט"ו לחודש אשר זה הוא אמצע החודש בו הירח במילואה, להגאון מהרי"א עניזל זצ"ל חרה הדבר וקרא תיכף למשמשו בקודש וציווה לירד אל קבוצת חסידים אלו ולומר להם בהוראתו אשר מצוה הוא עליהם להתפזר איש איש לביתו ולא לקדש הלבנה.

ירד המשמש במצות רבו ופנה תיכף לכיכר העיר שם עמדה הקבוצה וקידשה את הלבנה, אך כאשר התקרב הוא אל הכיכר וראה את הנעשה שם החל שב על עקבותיו אל עבר ביתו של הגאון מהרי"א עניזל זצ"ל ללא אשר דיבר עמם ולו מילה אחת בלבד, בשוכו חשב האין יוכל את אשר על ליבו לרבו מהרי"א עניזל זצ"ל מדוע לא פיזר את הקבוצה מלקדש הלבנה.

כאשר נכנס הוא אל בית הגאון מהרי"א עניזל זצ"ל שאלו הגאון זצ"ל תיכף האם כבר הספיק לפזר את הקבוצה מלקדש את הלבנה, השיבו המשמש בקודש, לא, לא פיזרתי אותם, וזאת מדוע – שאלו שוב הגאון מהרי"א עניזל זצ"ל והרי בפירוש ציויתי אותך לומר להם שילכו איש איש לביתו, ענה המשמש – מכיון שכבר מרחוק ראיתי אשר הקבוצה סובבת את רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד סג"ל לנדא ואומרים הם עמו בצוותא הקידוש לבנה, והאין אני הקטן והדל יבוא ויוכיח לענק התורה זה על דבר ההלכה?

קפץ ונשבע

בספר "אמרי קדוש" מביא מעשה נפלא משמו של הרב איטנגא זצ"ל, וכך הוה מעשה פעם אחת כאשר אחד מן המתנגדים להשרף הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע זלול בכבודו בפני תלמידו רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד מסטריא זי"ע, והדברים חרו לו עד מאד, קפץ ונשבע כי בעצמו נוכח לדעת אשר רבו הקדושים היו בקי ברמב"ם עם כל נושאי כליו בעל פה!

ראשי פרקים מתולדותיו של אותו צדיק רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע

רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע נולד בשנת תקי"ז בעיירה קטנה על יד יאנוב לאביו ר' פנחס ז"ל אשר היה איש תם וישר ומדקדק במצוות ולפרנסתו היה בעל עגלה, ולאמו הרבנית מרת רבקה ע"ה, עצם לידתו באה על ידי ברכתו של האשל הגדול המגיד הק' ממעזריטש זי"ע ואף נקרא בשם 'אורי' על פי הוראתו אשר צוה את אביו לקרוא לבנו בשם זה מכיון שהוא יאיר את העולם כולו באור קדושתו הבהורה.

אבן זכרון שהונחה בכניסה לבית החיים בסטרי מקום מנוחת רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע

נודע בין גדולי דורו המפורסמים לאדם קדוש מאד, ביותר נודע בכח תפילתו העצומה אשר היתה בהתלהבות אדירה ובאש להבה עד אשר כמעט לא היה בהאי עלמא, ידוע אשר בכל פעם שניגש לעמוד ולהתחנן לפני בוראו בתפילה היה נפרד מכל אחד ואחד מבני ביתו מחמת רוב הדביקות אשר היה לו באותה שעה, וחשש גדול היה בליבו אשר שוב לא ישוב אל העולם הזה אחר התפילה, ובדבר זה גופא ניכרה מידת האמת היוקדת בקרבנו, אשר בכל פעם קודם תפילתו היה חוזר ומזכיר לבני משפחתו אשר הכתבים העומדים בתוך המגירה שלו הרי זה כתבים של הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע ולא שלו, מחמת שחשש שאם יסתלק בתפילתו וימצאו אחר כך את כתבי אלו בארוננו ויצאו את הכתבים על שמו כאילו היו אלו מאמריו [ראה מה שכתבנו לעיל לגבי תלמידו בעל העבודת הגרשוני].

אהבת השי"ת כמו שכתוב "ואהבת את ד' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" ומצות יראת השי"ת כמו שכתוב "את ד' אלוקיך תירא ואותו תעבוד" אשר המה מצוות אשר הם לא פחות ואולי אף יותר חשובות משאר הלכות שבתורה.

דע לך – הוסיף רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע ואמר – אף שראיתי ענקי הרוח בכל מיני הלכות בכל חלקי השולחן ערוך, הרי באלו ההלכות של אהבת הקדוש ברוך הוא ויראתו לא מצאתי תלמיד חכם וגאון מופלג כמו מורי ורבי הקדוש 'הגאון' מסטרעליסק, הוא אשר מנתב דרך בהלכות אלו להבינם לעומקם עד ההלכה למעשה האיך לנהוג כל חייו והנהגותיו על פיהם.

תמונה נדירה שנתגלתה מבית החיים העתיק בעיר תהילה סטריא

מקום מנוחתו כבוד של האי קדוש וצדיק רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד מסטריא זי"ע.

בבית החיים זה נטמנו ארזי הלבנון הגאון האדיר רבי יעקב לורברבוים זצוק"ל בעל ה"נתיבות המשפט" והגאון האדיר רבי אריב לייב העליר זצוק"ל בעל ה"קצות החושן", ועוד.

כיום הבית החיים כולו הינו חורשה ריקה המוקפת בגדר לאות ולסימן לגבולותיה, אך לא נשאר בה אף לא מציבה אחת בודדה.

כששמע הגאון מהר"י ענזיל זצ"ל את תשובתו המופלאה של רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע החל חודל מהנהגתו זו לזלול ולהפחית מערכו של רביה"ק השרף רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, כאשר היטיב להבין את תשובת רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע אשר רום קדושתו ומדריגתו של רבו הקדוש זי"ע גבוהים הם מאד למעלה מהשגותיו, ואי אפשר לו להשיג קצה קצהו של מעלותיו ושלימות קומתו הרוחנית.

שמע זאת הגאון מהר"י ענזיל זצ"ל ושתק, המתין הוא לעת מצוא נכון אשר בו יוכל הוא לשאול את רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע על הדבר, פלא היה הדבר בעיניו אשר רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע אשר גדלותו בתורה היתה לשם דבר יצא לקדש הלבנה ביום י"ז לחודש, מה שכל דרדקי וכל צורב צעיר יודע אשר תאריך זה הוא אחר סוף מן קידוש לבנה ואין טעם שוב לקדש.

הזדמנות זו לא איחרה לבוא, והנה ביום אחד עת היה הגאון מהר"י ענזיל זצ"ל מתהלך ברחובות העיר רואה הוא למולו את רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע עם פמליא דיליה צועדים לאיטם מעודנות כאשר המה באים לקראתו, חשב מהר"י ענזיל זצ"ל הן עת נכונה היא עתה לשאלו על הדבר הנכון הוא אשר היה הוא בראש מקדשי הלבנה לאחר זמנה.

כאשר נתקרב זה לזה בירכו זה את זה לשלום, ולאחר מכן שאל הגאון מהר"י ענזיל זצ"ל את רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע על דבר אשר קידש הלבנה לאחר זמנה, כאשר שמע זאת רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע השיבו תיכף ומיד – "ענין זה אשר אפשר לקדש את הלבנה עד י"ז לחודש מקובלני ממורי ורבי הקדוש הגאון מסטרעליסק", אמר ולא יסף לבאר את טעם הדבר.

כאשר שמע זאת הגאון מהר"י ענזיל זצ"ל ולא יכל שלא לעלות על שפתותיו בת שחוק, ושאל את רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע – הא תינח מה שהינכם קוראים לרבכם מסטרעליסק בכינוי 'קדוש' זאת אפשר אשר באמת הוא קדוש, אך מה שכיניתם אותו בתואר 'הגאון' זאת אתפלא עליכם שהרי הא תינח אם היה זה אדם אחר אשר היה מתאר את הרב מסטרעליסק בתואר זה, הייתי אומר שלא תיקשי עליו מידי שהרי אפשר שאדם זה בעצמו לא יודע גאונות מהי, אך מר הרי ודאי יודע אתה מה זה גאונות וא"כ אולי יאמר לי מר האיך ראוי הוא רבכם לתואר זה אשר למיטב ידיעתי אינו הולמו כלל.

ראה רביה"ק רבי מרדכי זיסקינד זי"ע אשר הוא עת לעשות לד' והזדמנות נאותה היא לענותו על אודות רבו הקדוש זי"ע, ופתח בדברי הסבר – הנה תורתנו הקדושה מחולקת להלכות רבות פותחת היא בהלכות שבאורח חיים הנהגות לכל אדם מידי יום ביומו, עובר להלכות אשר גם כן נהגות הרבה כגון בשר וחלב ושאר איסורין, ולאחר מכן כל דיני אבן העזר גיטין וקידושין וכו', עד הלכות חושן משפט דינים והנהגות אשר בין אדם לחבירו בממונות.

והנה לבד מאלו ההלכות ישנם עוד כמה הלכות אשר הם המה מצוות מפורשות בתורה מצוות

זי"ע לחדרו עשה עצמו כישן למען לא יבחין בו רבו, אחר אשר המשיך הרה"ק רבי אורי זי"ע ממיטתו הלאה פקח הלה את עיניו והנה להפתעתו רואה הוא אשר פני רבו מכוונות אליו, נבהל הלה עד מאד, אך לפתע רואה הוא אשר באמת רבו הולך לכיון השני ועיניו לכאן ולכאן ויהי לו לפלא.

היה זה קודם הימים הנוראים והלה החליט לעשות את הימים הנוראים אצל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע ולספר לו על הדבר, אך כאשר הגיע ללובלין שכח מכל הדבר הזה. כאשר בא ליפרד מהרה"ק החוזה מלובלין זי"ע אחרי הימים הנוראים אמר לו החוזה הק' זי"ע תגיד לרבך אשר יודע אני שיש לו שני פנים, מיד סיפר התלמיד אשר הוא עצמו ראה זאת ורצה לספר זאת להרה"ק החוזה זי"ע.

חלק מהמציבה המקורית של ציון הרבנית הצדקנית מרת בלומא ע"ה זוגת השרף הק' רבי אורי מסטרעליסק זי"ע

נוסח מציבת ציונו הק' של רביה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע

כאשר הגיע לסטרעליסק תיכף כאשר נכנס לחדרו של הרה"ק רבי אורי זי"ע פנה אליו הרה"ק רבי אורי זי"ע ואמר לו "לא, לא שני פנים יש לי כי אם ארבעה, כמו שנאמר אצל השרפים 'ארבעה פנים לאחד'".

נתבקש לישיבה של מעלה ביום כ"ג אלול ה'תקפ"ו, ובנו הרה"ק רבי שלמה זי"ע אשר מילא את מקומו אמר אחר פטירת אביו "איני יכול בלי אבא" וד' חודשים לאחר מכן ביום כ"ב טבת ה'תקפ"ז עלה אף הוא השמימה. זיעזעכ"א.

אף גאון עולם היה בתורת הנגלה { עיין לקמן פרק ר' - "מלחמת אש דת השערה" } והעיד על עצמו אשר חזר ולמד אלף פעמים הלכות מליחה והוסיף "ללא גוזמא".

יסודות האהל של השרף זי"ע כפי שנתגלו בעת עבודות האיתור

היה נקרא בפ"י כל "השרף" וכמה וכמה טעמים ניתנו בדבר, אחת, מחמת אשר תפילתו היתה יוקדת זיקי אש עד אשר היה נשמע קולו למרחקים.

אהל החדש שהוקם על הציון הק' בסטרעליסק

עוד מחמת מעשה שהיה אשר הרה"ק רבי אורי זי"ע היה נוהג לעבור בין החדרים בהם ישנו תלמידיו הקדושים בשביל לראות שכולם ישנים, ואחד התלמידים נודע לו הדבר והחליט בדעתו להישאר ער ולראות את רבו בעת סיבובו, כאשר נכנס הרה"ק רבי אורי

במידת ההסתפקות במועט אמונה וביטחון אשר חנך את תלמידיו לבית סטרעליסק, היה הוא ראש וראשון והיו הוא ובני ביתו ממש רעבים לפת לחם מחמת אשר הפקיר מעל עצמו את כל העולם הזה { אודות דרך זו ראה הערה הבאה }, מסופר אשר בעת הולדת בנו הרה"ק רבי שלמה מסטרעליסק זי"ע הגיעו הוא ומשפחתו למעמד הברית, ושאלה אותו אשתו הרבנית מה יהי אם סעודת ברית מחמת שלא היה בביתם פרוטה לפורטה ואמר לה יעזור השי"ת, האנשים אשר שמעו כל זאת הבינו אשר אין בידם אפילו כדי סעודה והלכו כל אחד לביתו והביאו צורכי הסעודה עד אשר היתה סעודה גדולה מאד.

מציבת ציונו של השרף זי"ע והרבנית מרת בלומא ע"ה

לאחר הברית נישג אליו הגביר רבי לייב מימעלעס זצ"ל גיסו של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע אשר שימש כסנדק בברית ושאלו במה מתפרנס הוא, ענהו הרה"ק רבי אורי זי"ע "איך האב צווי קי" הלה הבין אשר יש להרה"ק רבי אורי זי"ע בביתו שני פרות { הנקראות 'קי' } הנותנות חלב ומוזה באה לו פניסתו, כאשר ראה הרה"ק רבי אורי זי"ע אשר הלה לא הבין את תשובתו אמר לו "יא, איך האב צווי כי, איינץ איז "כי בו ישמח ליבנו" און דער צוויטע איז "כי בשם קדשו בטחנו". וכך היה חי תמיד בהסתפקות ובביטחון.

מחמת אשר לא היה בידו לפורטה אפילו שוה פרוטה היתה הרבנית עובדת בבתי אנשים להביא לחם וחלב לביתם, כאשר החל נוסע אל רבו הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע שאלוהו אנשי העיר האין הינו עוזב את אשתו לעבודתה והוא הולך לרבו, והרי הבטיח והתחייב בכתובה "ואנא אפלח ואזין" וכו', אמר להם שהרי כתוב בכתובה "כהלכת גוברין יהודאין דמפרנסין נשותיהן בקושטא" ונוסע הוא אל רבו הקדוש זי"ע כדי לדעת קושטא מהו ולעמוד על מידת האמת.

מערכה ארוכה בסוגיא דנזיקין בבבא קמא

מרבנינו מהר"י זצוק"ל אשר העלה על גבי הכתב בשנת ה'תש"ס

"בדין שור קשור ובור מכוסה" – בו הינו מאריך לפלפל בסוגיא דמסירה לחשו"ק והמסתעף

כמתני' ריש הכונס] או דס"ל שבאמת יש לחוש שהחרש יזיק [ואף שברצונו לשמור אין זו סתירה בו דרצונו מתחלף, וגם דמחמת חוסר דעת יכול לכוין בטיפולו לשמירה ובאמת עושה היזק] ולפי זה הוי תחילתו וסופו בפשיעה.

וטעמו של ר' יוחנן לפטור בשלהבת לא פירש"י בסוגיא, אבל בס"ב ע"ב כתב דהוא ר' יוחנן לטעמיה דאית ליה אשו משום חיציו, ובתוס' שם תמהו על זה, דהרי למסקנא ר' יוחנן אית ליה נמי משום ממונו, וא"כ שמחמת זה יהא חייב, ויש לומר דלמסקנא מוכח רש"י הפטור של ר' יוחנן לכו"ע.

ומיהו קשה לפי"ז מי הכריחו כעת לומר אחרת מהמסקנא [ואף דלא צריך לעת עתה לחדש יותר מזה לא נוח לומר שלמסקנא לא סגי בתשובת הגמ' דלעיל, ובכ"ז לא פירשה הגמ' תירוץ אחר, ולכאורה נראה דעתו דכיון דהדלקת האש חשיבא אדם המזיק אף שאחר השתמש בממונו להזיר אינו פטור, דכל שהיה מעשה אדם עיקר הנזק נחשב שלו [ובתוס' י' ע"א כתב כעין זה רק בעשה כן בכוונה וסוגין ג"ג ע"ב שהביאו התוס' שם ואפשר דפירש בהדוק בהבל שאינן על ידי מעשה].

ובגרי"א בשו"ע תי"ח כ' דדברי רש"י נאמרו רק לפי ההוי"א של הגמ', ולמסקנא צריך לומר שר' יוחנן חזר בו.

וברבינו ישעיה בשיטה מקובצת ט' ע"ב זה לשונו "וי"ל דהוי ס"ד דטעמיה דר"י לאו משום דלא ברי היזיקא אלא משום דכיון שלקחה החרש והוליכה סילק מעשיו ולא אשו הוא אלא גרמא בעלמא", ומבואר דאף דברי היזיקא נפטר כיון שהוא מעשה החרש, וזה מתאים למש"כ לפרש דברי רש"י אלא שהוסיף דכן הוא רק למ"ד דס"ל אשו משום חציו.

ג. תוס' והעומדים בשיטתם פירשו סוגין בקשור ומכוסה כראוי, ולפי זה מוכרח שטעם של ריש לקיש כיון שהחרש עלול להזיק, ולפי זה צריך ביאור אמאי בגחלת לא חיישינן שילבה, וכתבו תוס' שאין דרכו ללבות גחלת כמו שדרכו לנתוקי שור, ולא פירשו מדוע, ובגליון כאן התקשו אם באמת אין דרכו ללבות למה הוצרכה הגמ' לטעם דמעמיה עמיה ואזלא, ותירצו

גילה החרש שוטה וקטן [והוכיח לפי זה דגם בבור חייב בתחילתו בפשיעה וסב"א], וסיים שם שכן פירש רבינו שלמה.

רבינו נושא מדברותיו

בסעודת הילולא קדישא - יום כ"ג טבת ה'תשע"ו של אביו – כקש"ת רבינו הגה"ק רבי מאיר זצוק"ל בפני עשרות צאן קדשים ילדי תלמוד תורה "אור המאיר" על שמו ולזכרו תאות נפש של רבינו מהר"ם זצוק"ל בעיר "בית שמש"

ולדבריו לר' יוחנן בכיסה כראוי אפשר דגם כן חייב, כיון שהוא היסוד של תחילתו בפשיעה, אם לא נאמר דמהני שמירת החרש, ואף דלר' יוחנן איירי החיוב של הברייתא בשור מותר, ר"ל דנקטו ציור זה משום דדמי לשלהבת, אבל אפשר דה"ה בשור קשור, [ולקמן יבואר שכן דעת רבינו ישעיה].

והנה לגליון שהבאנו לעיל יש לדון אם מפרש סיבת החיוב בהיזק חרש משום סופו באונס וכהרמב"ן, אלא דפליג עליו וס"ל דתחילתו בפשיעה באופן שאינו מכוסה כראוי, ולפי זה אין ביניהם מחלוקת לדינא, שגם הוא מודה שבעבר זמן הראוי להתגלות חייב לבוא ולבדוק, [וא"א לומר דסבירי ליה דכל שקשר וכיסה כראוי אינו חייב לטפל בו אף בעבר הזמן דלא עדיף על נודע לו בתוך הזמן שניתק הקשר דחייב לבוא ולקשורו

א. בבא קמא ט' ע"ב "לעולם בשור קשור ובור מכוסה ודכוותה לגבי אש גחלת, ודקא אמרת מאי שנא הכא ומאי שנא הכא שור דרכו לנתוקי, בור דרכו לנתורי, גחלת כמה דשביק לה מעמיה עמיה ואזלא", והנה לא מפורש בגמ' אם הקשר והכסוי הוא כראוי, ורש"י כ' בד"ה שור "והוי ליה לאסוקי אדעתיה שאפילו אין החרש מתירו סופו להתיר את עצמו הלכך שמירה רעועה היא", ולכאורה זה מתפרש שאין הכיסוי כראוי.

וברבינו פרץ בשיטמ"ק כתב כן בצד אחד, ולפי זה קשה מה מהני הקצת שמירה שעשה בכיסוי, וגם מדוע סברה הגמ' שהוא צריך להיות פטור וכדהקשו בתוס' ד"ה שור על צד זה.

והנה בגליון בשיטמ"ק נקטו בכ"ז שכן כוונת רש"י שאין הכיסוי כראוי, ותירצו וזה לשונם "ונראה למורי לתרץ שדעת רש"י ז"ל שהחרש שומר קצת בכ"ז חייב", ויש להסביר לפי זה שבהו"א חשבנו שבאמת משום שמירת החרש צריך להיות פטור, ובכ"ז בענין קצת כיסוי דאין בכח החרש לשמור בפני עצמו, והנושא היה רק ששמירתו הפחותה תעזור בצירוף לשמירת הכיסוי.

[ומש"כ שם בגליון אחר דאין החרש מועיל כלום לרש"י ולא נקטו החרש אלא להשמיע שבגחלת פטור, ואף כשיש חרש שהוא מזיק צריך עיון דלפי"ז מה היתה ההוי"א לפטור הרי מבואר במתני' ס"ב ע"א "לא כסוה כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב"].

ולפי זה לר' יוחנן דאיירינן בשור מותר ובור מגולה, יש מקום לדון שיהיה פטור בלא כיסה כראוי כשחרש שומר, וכגוונא שמכוסה כראוי לכו"ע פטור.

ב. אמנם במלחמות בפרק הפרה בסוגיא דתחילתו בפשיעה, מבואר שפירש דברי רש"י באופן אחר, דכתב שם דאיירינן בכיסה כראוי, אלא דאף בכהאי גוונא אין הכיסוי מתקיים לעולם, אלא אחר הזמן שכבר עלול להיות מגולה משום רוב הדריסה ושאר מאורעות המתחדשים, וצריך הבעלים לבוא ולבדוק הכיסוי, וכאן איירינן בהיה ביד חרש שוטה וקטן אחר זמן זה, ואף דמצידם אין צריך לחשוש שמה יזיק, אבל צריך לחשוש שיתגלה לבד וכיון שתחילתו בפשיעה היתה, חייב גם בסופו באונס שהוא

מותר ובור מגולה ומשני התם צבתא דחרש גרים לה שיהא ממשמש בהן ומגרה השור להזיק והבור להתיר הכיסוי.

ולכאורה צ"ע דבשלמא בשור אפשר להבין דאף שהוא מותר יכול להוסיף בנזק החרש שוטה וקטן על ידי שמכעיסהו וגורם בזה להזיק, אבל בבור מגולה מה שייך להוסיף הזיק ובפרט דמפורש בלשוננו להתיר הכיסוי, ומנ"ל הכא כיסוי כיון שמפורש בגמ' ובדבריו לעיל דאירינן בבור מגולה, וה"נ בזה דפירש דלמסקנא חזרנו בהבנה של ר' יוחנן וגם הוא מודה שהם עלולים להזיק ולכן אף בשור קשור ובור מכוסה הוא מוכח לר"ל לחייב.

ולפי"ז איירי הברייתא לדבריו בין בשור קשור ובין באינו קשור, וכן באש בין בגחלת ובין בשלהבת.

א"נ דאיירי רק בשלהבת ושור מותר, ואחר שמוכח שדרכו להזיק פשוט בסברא דה"ה בקשור, והנה לדבריו מתפרשת הגמ' בהיפוך מכל הראשונים, וצבתא דחרש קא גרים אזיל על שור ובור והוא הסברא לחייב שם כיון שהם מזידין, משא"כ באש דלא ברי היזיקא הוא.

ולדבריו יל"ע מלשון הגמ' כ"ב ע"ב הועתקו בשיטה שם מ' דגריס כגירסא דירן ואף שאפשר לפרש דהחרש עשה כן מדעתו ולא היה לבעלים לחשוש מזה, דחוק שאותו לשון ימשש בכל מקום בהיפוך, וצ"ע.

ולפי זה יש לדון מה דעת התוס' האם כרבינו פרץ או כרבינו ישעי', ולכאורה יש מקום לדקדק ד"ז ממש"כ כ"ב ע"ב דלמ"ד אשו משום ממונו צריך להיות חייב מידי דהוי במוסר שורו קשור כראוי, ואי נימא דמ"ל כרבינו פרץ דבשור קשור כראוי פטור לר' יוחנן לא הוי ליה לכתוב בפשטות דחייב, ואף שאכתי יכלו לומר דהוא ר"ל לשיטתו הוה להו לפרש ג"ז.

ובפרט דלקמן ס' דגם לר' יוחנן צריך להיות חייב למסקנא דאית ליה משום ממונו, והרי הראיה שהביאו לר"ל לא שייכת שם.

וי"ל דסברי כן מסברא דנפשיהו, ועכ"פ הפשטות לכ' דסברי דכ"ה לכו"ע, ולפי"ז מוכח דהחרש עושה נזק לכו"ע ופליגי על רבינו פרץ, אבל נראה דעל כרחך אין זה דקדוק שהרי ברשב"א בסוגיין מפורש דס"ל כרבינו פרץ שפטור בבור מכוסה ושור קשור, ובכ"ז כתב בכ"ב ע"ב ממש כלשון תוס' להוכיח דמחייב בשור קשור על אשו משום ממונו, וע"כ כוונתו לר"ל לשיטתו, ואם כן יש לפרש כן גם בתוס', ויל"ע כוונת הרשב"א לפי מה שסיים שם דבאמת בשלב

והנה לפי זה פשוט דר' יוחנן פליג על ריש לקיש במכוסה כראוי ולדעתו שם פטור, כיון דבלעדי החרש שוטה וקטן יש שמירה.

רבינו זצוק"ל מעיין בכשרותו של ספר תורה הקטן בעולם

אבל רבינו ישעי' כתב וזה לשונו: "א"נ דהוה סבר דאדרבא חרש שוטה וקטן שומרינן אותה, והיינו דקאמר דכוותיה בשור

דזה הסיבה שאין דרכו ללכות, כיון דרואה דמעמיא.

ונראה דכוונתו דהחרש עושה מעשהו לפי טבע הדבר שמקבל, וכל שאין הדבר פוחת עלול לחשוב להזיק, אבל בפוחת מבין שכוונת המוסר שישמור עד שיתכבה [וכמ"ש שם לעיל בגליון], או דאף תירצו שם דאין החרש מיד חושב להזיק, ואין צריך הבעלים לחשוש על זה, אלא שצריך לחשוש שבמזך הזמן יעלה בדעתו להזיק, ובשלמא שור ובור מתי שיעלה בדעתו יכול להזיק, מה שאין כן בגחלת דכיון שלא עלה בדעתו מיד, אחר כך כבר לא יוכל להזיק.

והנה יש שתי נפק"מ לדינא בין ב' הדרכים, א – דמזיק המסוגל להזיק רק זמן קצר, אבל בזמן שהוא מסוגל אין תכונה של ירידה בכוחו אלא דבבא זמנו נפסק מיד, וכגון שכיון מצית עם שעון שיכבנו דלדרך א' כיון שאינו רואה שפוחת עלול להזיק, ולדרך ב' אם הוא בשיעור פחות מגחלת או השווה לו, אינו עלול להזיק והבעלים פטור.

ב – ואפשר דיש עוד נפק"מ במזיק הפוחת בכוחו בשיעור זמן גדול, דלדרך ב' חייב ולדרך א' יש לומר דהעיקר שהחרש רואה שהוא פוחת והולך, ומיהו אין זה מוכרח ד"ל דהחרש אינו מזיק רק שרואה שהפוחתה בקצב מהיר ועוד מעט לא ישאר כלום, ולולי הגליונות יש מקום לפרש כוונת התוס' דדבר שבו תוך כדי הליכוי רואה החרש שהולך ונחלש נגד פעולתו מתיאש ואומר שלא יצליח ללכותו ואפשר שזו כוונתם בדרבא.

ועוד יש לומר שכוונת התוס' דאין החרש עושה כל ההיזק בפעם אחת ובשור ובור חזי לאצטרופי, משא"כ בגחלת דכל פעם שמפסיק חוזרת היא ומתעמעמת.

וכל זה לר"ל, ואילו לר' יוחנן כתב שההו"א של הגמ' היתה דהחרש עושה שמירה, ולפי"ז התקשתה הגמ' דיש לפטור אפילו בשור מותר, והנה י"ל מה ענתה הגמ' על זה, דאפשר לפרש דנשאנו בהנחה שהקטן עושה שמירה אלא דיש לחלק דעל שור לא שומר ועל השלהבת הוא שומר.

וכן פירש רבינו פרץ והוסיף דהטעם הוא שהחרש שוטה וקטן נאמן שישמור בדבר שבלעדיו לא היה מזיק וכגון שלהבת שאין יכול להזיק אלא על ידי מעשהו שיקנהו לגדיש, ובוה אף שלוקחו בידו שומר עליו שלא יוסיף בקלקול, אבל בשור ובור דגם בלעדיו הם מסוגלים להזיק ובעינן למעשה שמירה בחיוב ושיוסיף בתיקון, בזה לא סמכינן על קטן.

ולראב"ד בזה לא סגי ואף דמבואר דאיירי שם בשמרו בביתו צריך לומר דעיקר מסירת שור על דעת שיוציאו ולכן אין עצם המסירה שמירה ראויה וז"פ.

עוד יש לומר דזו גופא הסיבה דלמסקנא חייב, ובאמת החרש שומר כראוי ובשלהבת דפטור היינו משום דחשיב מעשה החרש, ואמנם בכל הראשונים בסוגיין מבואר בהיפוך ולא נוח לעשות בזה מחלוקת, וגם השגת הראב"ד על הרמב"ם בפ"ד מנ"מ והוא סמך על שמירת החרש, משמע יותר שהטענה היא שהוא סמך על מה שהיה לו אסור לסמוך.

ובספר גידולי שמואל כתב לתרץ כן דלמסקנא שמירה לא מועלת, ופירש כן דעת תוס', וכבר הבאנו לעיל שברשב"א ורבינו פרץ דאזלי בשיטת תוס' מפורש בהיפוך.

ונמה שכתבנו לחלק באיזה אופן נמסר לשמור הוא מוכרח למש"כ חזו"א שם להסביר אמאי לא פוטרנו במסירה משום שהשור יצא לחוץ ולכן בעינן תשלומין יע"ש.

ה. בדעת הרמב"ם יש לנו שלש שיטות לפרשו בראשונים ואחרונים, וזה לשון הרמב"ם {פ"ד ה"ו} "מסר בהמתו לחרש שוטה וקטן אף על פי שהיה השור קשור הבעלים חייבים, שדרך השור וכיוצא בו להתיר הקשר ולצאת ולהזיק, אפילו שמרוהו שמירה מעולה וחתרה ויצאה והזיקה הבעלים חייבים".

והנה פשוט דהלשון שמרוהו שמירה מעולה אינו הולך על הבעלים אלא על החרש שוטה וקטן דפעולת הבעלים הזכיר לעיל בלשון יחיד (וכן הוא בכלל הרמב"ם בהלכות אילן), וגם דאי איירי על הבעלים היה צריך לפסוק "הם חייבים", ואילו הר"ם סיים הם חייבים ומבואר דעד עכשיו לא איירינן בבעלים.

ולפי זה לא מפורש ברמב"ם אם איירי כאן בשמירה כראוי או בלא שמר כראוי, והראב"ד מפורש דפירש הר"ם ששמר כראוי, וכן בה"ה ומגדל עוז וכן פשטות הר"ם שהזכיר שהשור קשור ובלא תוספת פירוש נראה דהכוונה לקשור כראוי, ולפי"ז קשה למה הבעלים חייב, ולכן הסבירו ה"ה ומ"ע דחיישינן שהחרש יתיר הקשר [ומש"כ במ"ע דזו דעת רש"י צ"ע דמפורש ברש"י שהשמירה לא טובה ואף בלא החרש יש לחוש שיותר הקשר מאילין].

ולפי"ז אין לשון הר"ם מדוקדק שכתב דדרך השור להתיר וכוונתו שאין דרכו לבד אלא

זה הגמ' סברה דתלויה מח' ר"י ור"ל בשלהבת במחלוקתם באשו משום חציו,

ולפי"ז אין לנו סיבה לעשות מחלוקת נוספת בשור קשור [ואף דדייק החזון איש סימן י"א מצד זה הברייטא בשור מותר דמוסרו דבקשור חייב, כבר כתבנו לעיל דמרבנו ישע"י מוכח שאין לדייק כן], אבל למסקנא שכתב דהמחלוקת בסברא פרטית כר' יוחנן דורש דרגה גבוהה יותר של ברי היזיקא, י"ל שמתעם זה גופא חולק גם בשור קשור.

וגם לפי זה מסתבר דאף תוס' שכתבו כן הטעם לפטור דלא ברי היזיקא [ויותר מ' דאית להו דכן הבינה הגמ' גם בהו"א] סברי כן בשור והוא גופיה משום דדרכו לשמור והעולה מזה דאין מקום לדייק מתוס' דפליגי על רבינו פרץ והרשב"א, וכיון ששיטת ר' ישע"י נגד פשטות הגמ', ראוי לפרש תוס' כרבינו פרץ.

ד. בחזו"א סימן ז' כתב לדייק מסוגיין דשמירה הפוטרת הבעלים אינה משום שיש אחר החייב במקומו, אלא אפילו בגוונא שאין השומר בר חיובא אם הוא שומר כראוי פטור הבעלים דזה גופא מה שמסר לשומר חשיבא שמירה כראוי וממילא אם קרה נזק יש לפוטרו כיון שהוא אנוס, וראייתו שהרי מבואר בתוס' שאם הקטן היה שומר כראוי היה הבעלים פטור אף דאינו בר חיובא.

והנה בפני יהושע פ"ו ע"ב כתב להוכיח מדברי רש"י שם שהדין דהניזק יכול לתבוע גם מהבעלים [וקצת אפשר לדחות דכוונת רש"י 'בבעלים' לניזק ולא למפקיד או שנקט לשון כללי דאיירי בין בהיזק השור ובין בהזק וכוונתו תמיד לתבוע], ונראה דנחלקו בזה הר"ם והראב"ד פרק ד' מנ"מ, דלכל הפחות לראב"ד מוכח שלא חשיבא עצם המסירה שמירה ראויה, ואפשר דאף הרמב"ם מודה לזה, ולא ס"ל דמהני מסירתו לפטור אלא במסר לבר חיובא דבכלל השמירה, החיוב לשלם אם פשע שבזה מובטח הניזק וגם השומק מקפיד מפני דידוע דיכול לגבות ממנו.

והנראה לחלק באיזה אופן היה היזק, דאם נמסר על מנת לשמור בביתו ודאי יש לפטור הנותן בכל גוונא, אבל נושא הראשונים רק במסר לו שתצא החוצה ויהא אחראי על הנזקין ודין קבלת אחריות פוטר שם ולכן בעינן בר חיובא, דבלא זה לא שייך לומר שסמך שהשומר ישמור כראוי, דבצורה זו באמת אינו חייב דשמירה מסוימת אלא חייב לשלם, ואלא דסמכין שלכן יראה שלא תזיק, ולכן בעינן לחיוב תשלומין,

בסיוע החרש, וכבר כתבו סמ"ע {ת"ט} וחזו"א בלשונו לא מבואר כפירושם.

ובמאירי יש לנו פירוש שני דהר"ם איירי בשמר שלא כראוי ולדבריו אפוא בדווקא שדרך השור בכהאי גוונא להתיר את הקשר בלא סיוע, אבל ברישא חסר שהקשר שלא כראוי וצריך לומר שרמזו הר"ם במש"כ שהקשר לא כראוי, [ומיהו בסוף דבריו שכתב כשאר הראשונים דהרמב"ם מחייב אף בקשור כראוי, צ"ע אם חזר בו או שיש שם טעות סופר].

והחזון איש פירש באופן שלישי דלעולם הר"ם כפשוטו, ושוה שכתב הוא כראוי, וגם השור מתיר את עצמו בלא סיוע החרש, אלא דאיירי כאן אחר זמן מרובה שהיה הבעלים צריך להשגיח אם לא ניתר, ודבר זה כתבו הר"ם במש"כ שדרך השור להתיר את עצמו.

והנה עצם השיטה שכתב ישנה ברמב"ן וכמש"כ לעיל, אבל לדינא פשוט דנקטינן כמש"כ הראשונים בדעת הר"ם דהחרש מתיר את השור ואף מיד שמסר אם ניתק חשיבא פשיעה, ומע"ז יש לדון גם בדברי הר"ם {פ"ח} לענין בור, מש"כ שם "שהבור עשוי להתגלות ואלו אין בהם דעת", דלראשונים אין הלשון נוח, דצריך לומר שהחרש מתיר, ולפי"ז היה להר"ם לכתוב "מפני שאילו אין בהם דעת", דהרי זו כל סיבת החשש לגילוי, ואילו לשון הר"ם משמע דהחשש הוא עצמי, ורק הוסיף דלהם אין דעת כדי לגמור, ולמש"כ החזון איש ניחא [וגם מש"כ הסמ"ע להגיה ברברי הר"ם לא שייך כאן וז"פ].

ויש לדייק בלשון הראשונים מחלוקת מה שנקרא שלהבת דבלשון רבינו פרץ כתב דאינה יכולה לילך בלא החרש ומבואר דביכולה לילך מודה ר' יוחנן לחייב, וכן מדויק ברי"א ותוס' רי"ד בפרק הכונס, אבל בלשון הרמב"ם פי"ד מנ"מ שכתב דבגחלת דרכה ליכבות מאליה קודם שתעבור ותדליק, משמע דשלהבת יכולה לעבור לבד, וכן פשטות הגמ' ואפשר שגם הרי"א ותוס' רי"ד לא כיוונו לומר שאינה יכולה לעבור אלא דיש לו לטעון שלא היתה עוברת, ואף רבינו פרץ כוונתו כן, ומש"כ שאינה יכולה להזיק רוצה לומר כשהיא ביד החרש ולכן חשיב מעשה, אבל אם היה משאירה במקומה אפשר שהיתה יכולה לילך.

ו. ולענין הלכה שו"ע העתיק דברי הר"ם ופשוט שמפרשו אף בשמר כראוי, שהרי בבית יוסף הביא דברי ה"ה שמפרש הר"ם כן בלא חולק, וכן

ברישא ראוי לחייבו מדין שליחות, וביותר מפורש הדבר במאירי במתני' בהכונס דמפורש שם שכל המשנה איירי אף באמר לו לך והדלק, ולפי' נסתרות ב' הדרכים.

ונראה בזה דברייטא {ט' ע"ב} שור ובור שמסרן ודאי איירי בלא מסר להזיק, אלא לשמור, והמאירי עצמו דפירש דהמשנה איירי כששלחו להזיק, כתב בסוגין הטעם שחייב דאין חרש שוטה וקטן בני שמירה, ומבואר דעל כל פנים זה פשוט שמטרת המסירה היתה לשמור ונלשונו הוא 'מי שמסר שורו או שמירת בורו למי שאינו בן שמירה כגון חרש שוטה וקטן', אלא שקשה לפי' מה ראיית הגמ' מדחייב בשלח בשלהבת, הרי שפיר יש לחלק בין שלחו להזיק לשלחו לשמור וכדלעיל.

ובפשיטות יש לומר בזה כל המאירי בהכונס דאיירי מתני' אף באומר לו לך והדלק, ומבואר דאיירי בכל אופן וממילא אתי שפיר ראיית הגמ', ואכתי קשה הא דפירשה הגמ' הטעם לפטור בגחלת דמעמיא עמיא ואזלא, ופירש' דהוי ליה לאסוקי אדעתיה, ולפי זה קשה אמאי בגחלת פטור הרי שם ודאי הוי ליה לאסוקי אדעתיה.

וי"ל דאף דהוי ליה לאסוקי אדעתיה שיבער בגחלת, אבל לא שילבה אותה ונלגבי גחלת עצמה בלא ליכוי באמת מפורש בראב"ד (כ"ג ע"א) דהוא חייב, ויש לנטות גם ממש"כ רש"י (אליבא דהמאירי) ולומר דסיבת הפטור כיון דחשיב מעשה חרש, ובדרגה של גחלת אפילו ר"ל מודה.

וכן יל"ע לשיטת תוס' דהטעם דפטור בשלהבת כיון שהחרש שומר, וע"כ דהמאירי פליג ופירש רש"י דלעיל דר' יוחנן לשיטתו דאשו משום חיציו נמוכה לפי' דלא כגמ' דר' יוחנן חזר בו, שהרי המאירי עצמו פסק כר' יוחנן, ולשיטת תוס' צריך לומר שהמשנה ברישא כשמסר לשמור, ובאמת בגליון {כ"ב ע"ב} כתב שהטעם שפטור "משום דס"ל דהשולח הבעירה ביד חרש שוטה וקטן היינו שמסר לו גחלת לשומרה".

הפצת הגליון נדבת
ידידנו ההחשוב

הרה"ח יהודה יצחק שווארץ שליט"א

לע"נ אביו

הר"ר מנחם בחר"ר שמואל עזריאל ז"ל
י"ג אלול

ולז"נ עטרת ראשינו ותפארתנו כקש"ת
רבינו רבי ישראל בן רבי מאיר זצוק"ל

מזרחאביטש

יומא דהילולא רבא
י' אלול ה'תשפ"א

עליו מפורש שילך לעשות בעירה, ומבואר שאף שמוזכר ששלח החרש שוטה וקטן לא להזיק, וא"כ ק' בהיפוך מה הוכיחה הגמ' בקידושין הרי לא שייכת שליחות כשאין רצון המשלח בזה.

ואין לתרץ דכל המשנה איירי באופן שאחר שלחו למקום מסוים וכיון שיתכן מאד שיצא ממעשה זה נזק, חשוב ששלחו להזיק דהוי ליה לאסוקי אדעתיה, דאם כן גם בחרש יהא חייב, ואי לא הוי ליה לאסוקי אדעתיה גם בפקח יהא פטור, ובדוחק יש לומר דאם היתה מועלת שליחות והיה חשוב מעשהו היה חייב דאף דלא הוי פשיעה כיון שאינו קרוב לודאי שיעשה כן, אבל כל מה שאפשרי יש עליו מינא, וגם דמנא לגמ' בסוגין דאיירינן בכהאי גוונא, אולי איירי בשלחו ממש להזיק, ובלא שלחו ממש גם ר"ל מודה דשלהבת פטור, ומיהו י"ל דאם שלחו ממש להזיק חייב אף בגחלת.

רבינו במשא ומתן בפלפולא חריפאת
בעומקה של סוגיא עם ש"ב הגאון הגדול
רבי שמחה הכהן קוק זצ"ל אב"ד
רחובות

ועוד אפשר לומר דלעולם איירי רישא בחרש באופן אחר מסיפא, ובהשולח בעירה ביד חרש שוטה וקטן איירינן בלא שלח להזיק אלא במסר לו סתם וקוראת לו המשנה שולח, כיון שהיות ותכונתו שעלול להזיק חייב בדיני שמים כאילו שלחו ממש, וידעה הגמ' דלא שלחו מפורש, דבכהאי גוונא חייב בכל אופן וסיפא דהשולח ביד פיקח בשלח להזיק במפורש, דבלאו הכא לא חשב שולח ופשיטא שהשולח חייב.

ומיהו בשיטה לא נודע למי (קידושין שם) מבואר דאינו כן, שכתב להקשות אמאי ברישא אינו חייב מדין שליחות הרי אין השליח בר חיובא, ובכהאי גוונא יש שליח לדבר עבירה, ותיירץ שם שאינן בני שליחות, ועל כל פנים מבואר דפירש דגם

נראה לפסוק דאף שיש לנו ב' טעמים לפטור א' דראשית יש הפוסקים כר' יוחנן (משום דהלכה כוותיה נגד ר"ל) והם תוס' רי"ד והרי"ז (במתני' בפרק הכונס) וכן נראה דעת המאירי [שכתב בכמה דוכתי דרוב פוסקים כר"י, ובסוגין אחר שהביא דעת המחייבים סיים "ומכל מקום אף לדעתנו אם מסר לו העצים והשלהבת ויצא והזיק חייב" ור"ל דבמסר לו גוונא וסילתא ושרגא, ומבואר דדעתו דהלכה כר"י דלא סגי במסר השלהבת].

והנמוקי יוסף הביא שתי הדיעות ולא הכריע, ובהגהות אושרי כתב בשם מהרי"ח דאיכא דאמרי דהלכה כר"י, ולר"י כמעט הדבר מוסכם דבקשור כראוי פטור, לא מיבעי לראשונים שפירשו הגמ' בשמר דלא כראוי ובראוי ולכ"ע פטור, אלא אף אי איירי בראוי [ופוטרים לדבריו, רש"י, רמב"ן, ראב"ד, מאירי, רשב"א, רבינו פרץ], ורק ר' ישעיה דפליג על זה ושיטתו קצ"ע בגמ', ובתוס' יש לדון בזה ע' לעיל, ואף שהרבה ראשונים פסקו כר"ל, והם, הרי"ף, רמב"ם רא"ש, טור, ר"מ הלויף ס"ה, הגה"מ, יש לצרף דעת הפוטרים לדעתם.

ב'. ואף אי הלכה כר"ל יש לדון אי הוא מחייב בשמר כראוי דאף רש"י, רמב"ן, ראב"ד מאירי, נמוקי יוסף, שהסוגיא בלא שמר כראוי מבואר דבשמר כראוי פטור לכ"ע, ומיהו הרמב"ם [לדעת ה"ה, ראב"ד, מ"ע, וצד אחד במאירי] ראש טור, ר' ישעי', רשב"א, רבינו פרץ, תוס' מחייבים לדבריו, ועל כל פנים צירוף שיטות הפוטרים בשאילה אי יש מקום לקבוע לספק, וא"א להוציא ממון, ונ' פסק כיון שכל הפוסקים שוים לחייב וגם דמובן יותר טעם הפוסקים כר"ל [דלא אמרו משמיה דעצמו אלא משמיה דחזקיה דהלכה כוותיה נגד ר' יוחנן (ובאמת בירושלמי מפורש דחזקיה עצמו פליג על ר"י), וגם דהרי נינהו נגד ר"י, וגם דסגנון הגמ' שהקשינו בפשיטות מר"ל משמע שהגמ' נקטה שעיקר כוותיה].

ז. ואכתי פש לן לברר הא דלכאורה נראה סתירה בגמ' איך איירי מתני' דבשולח בעירה בקידושין מ"ב ע"ב הקשה הגמ' למה אין המשלח חייב הרי שלחו של אדם כמותו, ותיצרנו דאין שליח לדבר עבירה, ומבואר דאיירי מתני' כששלח על מנת שהשליח יזיק, ואילו בסוגין פטורנו גחלת ושלהבת ברישא דמתני' ששלח חרש שוטה וקטן משום שהחרש ישמור או לא יזיק, ולכן לא שייך לומר כן במצווה

חקרי יוחסין

מחקר מקיף אודות יחוסו של רבינו משה'ר' זצוק"ל להרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע – וגילוי סדר יחוס חדש להרה"ק רבי דוד לייקעס זי"ע

סדר היחוס להרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע דרך בנו הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע

בספר מאמר מרדכי {ח"ב עמ' ק"ה} מביא כי המגיד הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע תלמיד מרנא אור שבעת הימים הבעל שם טוב רבי ישראל ממעזיב'ר' זי"ע נטע בעולמו חמשה בנים גדולים אשר עליהם אמר כך "חמישה ארזים, נטיעות טובות אשר נטע והאירו בכל העולם, שעליהם נאמר כי הם נגד חמישה חומשי תורה".

בקובץ "יחוס אבות" הובא סדר יחוסו של רבינו משה'ר' זצוק"ל אל המגיד הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע בשלשה שושלות יוחסין מפוארות דרך שלשה מתוך חמשה אילנות פאר אילו.

סדר הראשון הינו דרך בנו הרה"ק יצחק מראדוויל זי"ע בעל ה"אור יצחק" וראש שושלת חסידות ראדוויל.

הסדר השני הוא דרך בנו הרה"ק רבי בנימין זאב וואלף מז'אבריו' זי"ע בעל מחבר הספרים הקדושים "רוזין דאורייתא" ו"תפארת צבי זאב".

והסדר השלישי הוא דרך בנו הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע בעל מחבר הסידור הידוע על פי דרך האריז"ל הנקרא "תפילה ישרה" – סידור בארדיטשוב.

אהל ציונו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע בעיירה יאמפולי שבאוקראינה

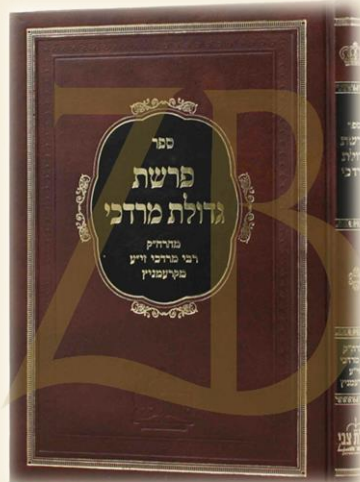
במאמר זה נעמוד על סדר היחוס להרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע דרך בנו הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע – כפי המובא בקונטרס "יחוס אבות" משמו של הרה"ג רבי מאיר שלום שצדורביצקי זצ"ל.

וכך עולה מסדר היחוס המובא שם: כקש"ת רבינו רבי ישראל מדראהביטש זצוק"ל היה חתנו של הרה"ק רבי ישראל דן ממודיץ

זצוק"ל בעל ה"נחלת דן", אשר היה חתנו של הרה"צ רבי שמואל אהרן שצדורביצקי זצוק"ל מביאליסטוק – קוברין, חתן הרה"ק רבי פנחס יששכר בער מפניטשוב זצוק"ל בנו של הרה"ק רבי אליעזר מפניטשוב זצוק"ל חתן הרה"ק רבי מאיר הלוי מסטובניץ זצוק"ל בן הרה"ק רבי ישראל מאפטא זי"ע חתן הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זצוק"ל חתן הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זצוק"ל בן המגיד הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זי"ע.

סדר יחוס זה מתבסס על היותו של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע, וממילא היה נכדו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע.

מקור הדבר הוא בקונטרס "תפארת בנים אבותם" שבסוף ספר "טל אורות" עמ' 226, שיצא לאור בניו יארק בשנת תשנ"ה, שהוציא לאור הרב אהרן יעקב ברנדווין ז"ל מארה"ב.

ספר "פרשת גדולת מרדכי" מהרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע

שני זיווגים של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע

אז נעמיד כאן בראש ובראשונה את מסקנת הדברים הברורים לעת עתה, להרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע היו שני זיווגים.

כדבר הזה מובא בספר טל אורות עצמו, במכתב שהביא שם מהרה"ח ר' מענדל ברנדווין מטבריה, כי הרה"ק רבי אברהם מפרוהוביטש זי"ע נסתלק ללא זרע של קיימא, ואחיו ה"ה הרה"ק רבי ישראל מריזין זי"ע חלץ ליבמתו, ואחרי כן נשאה את הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע.

לפי הטענה כי היה הרה"ק רבי יוסף דוד זי"ע חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע היה זה זיווגו הראשון.

תחילה נעמוד על היתכנות זיווג זה, בעוד שבהמשך נחקור וננסה לחקות אחר זיווגו השני, והאם חתנו רבי ישראל מאפטא זצוק"ל נשא את בתו מזיווגו הראשון או מזיווגו השני,

פירכא א' - האם הרה"ק רבי מרדכי מאליק זי"ע נקרא על שם זקינו הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע?

אחת מן ההוכחות והחיזוקים להיותו של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע חתנו בזיווגו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע הינו שם בנו הרה"ק רבי מרדכי מאליק זי"ע, אשר נקרא בשם 'מרדכי' ומסתבר הוא כי בהיות אביו – הרה"ק רבי יוסף דוד זי"ע חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע קרא את שם בנו על שם חותנו.

והנה כמובן כי אף ללא שום פירכא אין בזה כדי ראיה ולו קלושה, כי כמה מרדכי איכא בשוקא, ואולי היה חתנו של מרדכי אחר, או שהיה אחד מזקניו בשם 'מרדכי' ועל שמו קרא את בנו ?!

אך כיון שכבר העלו 'הוכחה' זו, נראה כי דווקא ממנה יש להוכיח ולהפריך את היותו של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע, בהיות וכל כותבי תולדותיו של אותו צדיק רבי מרדכי מאליק זי"ע מתארכים את לידתו לשנת ה'תקע"ג, ולמעשה כן מובא במסמכי לידה של העיר olya – אלק.

ובמא"ב י"א שהיון טע ואין אף קצו דרב האין מ' מרדכי
בן דוד הנזק ארומ' מ"ה יוסף דוד נצלה, כבוד נזק קטן לו, כל הדעו
והיו ק' מנו וכל הנס ניו אחי מנחם, גם שהיון הקטנת סביבתו באו ללוח
למות קולמו, וזו השוב ישר לטבת בעדתו וכלב כל יודעו מרחק ומקומו
נחם ד' את בנו ודודו חבי מ' שלמה חושב על כמא דהוראה אחיו ואת
והנאכלים על מותו ונחם גם אני ונחם ברעם וואל טיולברום.

מודעה בעיתון המליץ על הסתלקותו של הרה"ק רבי מרדכי מאליק זי"ע בנו של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע – ביום י"א מרחשון ה'תרל"ט

ולעומת כן הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע נסתלק ביום י"ג תמוז שנת ה'תק"פ, כשבע שנים לאחר מכן! ולא יתכן שקרא הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע את שם בנו כשם חותנו בחייו!

א"כ ממקום שבאו ללמוד נמצאנו למדים להיפך, כי לא היה חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע.

פירכא ב' – מדוע הרה"ק מזלאטשוב זי"ע אינו נקרא בתואר המקובל 'זקני' בספר של נכדו?

בנו של הרה"ק רבי יוסף דוד זי"ע ה"ה הרה"ק רבי מרדכי מאליק זי"ע הזריח אורו בספרו הגדול והקדוש 'גדולת מרדכי'.

בספר קדוש זה הינו מהיא כמה פעמים ומזכיר מאמרותיו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, אביו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע.

ספה"ק "גדולת מרדכי" להרה"ק רבי מרדכי מאליק זי"ע

היה איפה מן הראוי ומן הנכון כי כאשר הינו מזכירו, יכנהו בשם 'זקני' כפי הרגיל והמקובל כאשר אדם מזכיר את זקניו, נאף רגילים לכתוב כן על זקניו כמה וכמה דורות למעלה, כל שכן כאן שהוא 'סבא רבא' בלבד!

פירכא ג' – האם לפי השנים הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע יכל להיות חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע?

נמשיך שלב נוסף ולבדוק את הדברים, לפי מפקד אוכלוסין בעיר קרעמניץ שהתקיים בשנת תקע"ו מופיע כי הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע נולד בשנת ה'תקכ"ח, ולעומת כן במפקד האוכלוסין של העיר אליק שהתקיים בשנת תר"י, מופיע כי הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע נולד בשנת ה'תקל"ט.

הוי אומר כי הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע היה קטן בשנים מהרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע ב"א שנים בלבד!

עתה אף אם נאמר כי הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע נשא את בתו בכורתו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע, ואף אם נאמר כי היא נולדה לאביה תיכף כשנה לאחר נישואיו, הרי נמצא כי נצטרך לומר שהרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע נשא אשה שצעירה ממנו בשנים רבות מאד, שאף כי יתכן אך בהחלט לא מסתבר.

יש לציין כי במכתבו של הרה"ק ר' מאיר שצדורביצקי לקובץ נחלת צבי [חלק ט'] הינו מביא שם כי הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע נולד בשנת ה'תקנ"ה.

הנה אם קבלה היא נקבל, אך מצד סדר השנים קשה להולמו, הן מצד מפקד האוכלוסין אשר הבאנו לעיל נאף כי כידוע במפקדי האוכלוסין היו מעת לעת שינויים בין אחינו בני ישראל אשר רצו להעלים גילם, ואכמ"ל, אך בוודאי דרך כלל יש לסמוך על תאריכים אילו לחלוטין.

ספר "אור חכמים"

להרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע

והן כי הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע נולד ביום י"א תשרי ה'תק"כ, וקצת קשה להעמיד כי בנו היחיד הרה"ק רבי מרדכי מאליק זי"ע נולד רק בהיותו בן שלושים וחמש שנים.

ובפרט כי לפי מה שכתב שם רבי מאיר שצדורביצקי במכתב, הרי שרבי צבי אריה מאליק זי"ע היה חי צ"ו שנים! והנה תאריך פטירתו ושל הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע מתוארך ליום י"א תשרי ה'תקע"ב (כידוע אשר נולד ונפטר באותו היום 'ממחרת יום הכיפורים') וכן מביא בספר טל אורות עמ' ק"ח, וכן מביא בספר 'שם ושארי' עמ' י"א – ועל מנת להעמיד מסורה זו שאכן חי צ"ו שנים נצטרך לומר כי נולד עוד מקודם לכן בשנת ה'תע"ו! לפי זה יוצא כי אם אנחנו מעמידים שבנו הרה"ק רבי יוסף דוד זי"ע נולד בשנת ה'תקנ"ה הרי שנולד לאביו בהיותו בן שבעים ותשע שנים! דבר שהוא פלא גדול.

על כן בוודאי יש לתאריך לידתו של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע מקודם לכן, ולכן יש לנו להעמידו על פי המובא במפקד אוכלוסין של העיר אליק שהיא בשנת 'תקל"ט', וא"כ חזרת התמיהה למקומה איך היה חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע?!

ואגב כן, יש להעיר על המקובל לתאריך את שנת הסתלקותו של הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע לשנת ה'תקע"ב.

כי בהוצאת הספר תפארת המשניות כותב המביא לבית הדפוס רבי מאיר ליטוואק מלבוב ז"ל כי הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע אימץ את רוחו וחזקו על הוצאת הספר.

ספר זה יצא לאור בשנת ה'תקס"ט ובדבריו מזכיר את הרה"ק רבי צבי אריה זי"ע בברכת המתים! 'צ"ל'!

דבר המביא לבית הדפוס ספר "תפארת המשניות" – על עצת אמונה של הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע

אך המעיין היטב יראה כי החלק עליו כותב המביא לבית הדפוס הינו סדר טהרות, והוא יצא לאור בשנת תקע"ב, ועליו כותב הוא כי באותה העת היה כבר הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע בעלמא דאתי.

ותראה שם כי כתב השנה "בעצתי הוי"ה תקום" והכוונה של שנה זו, היא שנת תקע"ב, כי בעצתי גימ' תקע"ב, וכן הוי"ה תקום הוא בגימ' תקע"ב.

והנה אמנם מצאנו הסכמה של הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע לספר הקדוש "אור החכמה" להגה"ק רבי אורי פייבל מקריסנפאלי זי"ע אשר יצא לאור בשנת תקע"ד.

אך המעיין בשלהי נוסח ההסכמה יבחין כי הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע כתבה וחתמה ביום ט"ו לחודש תמוז שנת ה'תקנ"ג, וכפי הנראה המוציא לאור נתעכב עם הוצאתו לערך כ' שנים ויותר.

לסדר את הדברים והלה הסתמך על איזה חוקרים].

ולפי הדברים הנ"ל אכן ברור איפה כי אינם עולים בקנה אחד עם המציאות, ועל כן כמעט אין מסתבר לומר שהיה הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע בנו של הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע חתן אצל הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע בנו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מולאטשוב זי"ע !

מציבת ציונה של הרבנית גיטל ע"ה זו' הרה"ק
רבי צבי אריה מפלעטשין זי"ע בנו של הרה"ק
רבי יוסף דוד מאלק זי"ע במערת הרה"ק בעל
הבאר מים חיים זי"ע בביה"ח העתיק בצפת –
עליה מצוין כי הינה בת הרה"ק רבי יצחק
מגראניב זי"ע

מקור ה'קבלה' שהרה"ק רבי יוסף דוד
מאליק זי"ע היה חתנו של הרה"ק רבי
מרדכי מקרעמניץ זי"ע

עם כל הניל יש לציין כי מצאנו מסורות וקבלות במשפחות מסוימות אשר המה מצאצאי הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע ואביו הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע דרך חתנו הרה"ק רבי יוסף דוד מאלק זי"ע.

ויכך לדרגאמא מצאנו מפי השמועה אומרים
 ממשמה דאדמו"ר הרה"צ רבי חי יצחק
 מראחמסטריווקא – ארה"ב צוק"ל, אשר הינו
 חתנו של הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע,
 כי היחוס היחיד שיש לו יתר על חמיו הוא
 בבהיותו נכד להרה"ק המגיד רבי יחיאל מיכל
 מזלאטשוב זי"ע, והיינו כי הוא מתייחס אל
 הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע!

וְהָיָה כִּי יִחְסוּ שֶׁל סְקוּיָא יֵשׁ לוֹ מִצַּד עֲצָמוֹ
גַּם כֵּן, כִּי אָבִיו הָרָה"ק רַבִּי יוֹחָנָן
מֵרֵאשִׁית מִסְטְרִיּוֹק זִ"ע הָיָה בְּנוֹ שֶׁל הָרָה"ק רַבִּי
דָּוִד מֵרֵאשִׁית מִסְטְרִיּוֹק זִ"ע אֲשֶׁר נָשָׂא אֶת מֵרֵת

ובאמת תאריך זה אינו מסתבר כלל, כי הרי הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע מתוארך לידתו לשנת ה'תפ"ו!

נמצא כי היה בן עשרים שנה בעת הולדת בנו הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע, שהיה צעיר הבנים, ומאד קשה להלום את הדבר שכל בניו ובנותיו נולדו קודם היותו בן עשרים שנה !

ובפרט לפי מה שמביא החוקר ר' יצחק אלפסי
בספר החסידות לתארך את לידתו של הרה"ק
רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע לשנת
ה'תצ"א! הרי שבהיות הרה"ק מזלאטשוב זי"ע
בן חמש עשרה שנים ילד את צעיר בניו, היעלה
על הדעת לומר כן?

לכן יותר מסתבר התאריך המופיע במפקד האוכלוסין המתארך את לידתו לשנת ה'תכ"ח, וולפי זה יעלה שפיר כי בהיותו צעיר בניו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע הרי שנולד לאביו בהיותו בן ארבעים ושנים, וולפי ר' יצחק אלפסי נלד לאביו בהיותו בן שלושים ושבע שנים! ודבר זה מסתבר ביותר.

אימא אב בבנו מיחלף?

על הרוב טעויות ושיבושים בסדרי יחוסין
מסתמכים ומתבססים על יסוד כל שהוא, אשר
מדמים ענין לענין ונתלים על בלימה, ודווקא
כאשר בודקים את המקורות עליהם מסתמכים
אפשר לאשש או להפריך.

על מנת להבין מהיכן נבעה טעות זו לבעל ה"טל
אורות" אפשר להבין בדרך פשוטה מאד, כי
להרה"ק רבי יוסף דוד ממאליק זי"ע היה בו ה"ה
הרה"ק רבי צבי אריה מפלעשטין זי"ע אשר היה
חתנו של הרה"ק רבי יצחק מגרנוב זי"ע בנו של
הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע !

ומסתבר מאן דשמע החליף בן אב לבנו, ועל
מנת לסדר הדורות בהיות כי החליף האב עם הבן
הרי שהסיר ג"כ דור אחד לומר שהיה חתנו של
רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע בעצמו!

יש לציין כי בקובץ נחלת צבי [חלק י'] הביא הרה"ח ר' שמואל חיים יעקב גרובער שליט"א בשם האדמו"ר מטשערנאביל שליט"א כי הרב אהרן יעקב ברנדווין מחבר ספר טל אורות אמר בעצמו שטעות נפלה לו, וחזר בו מן הדברים אשר כתב כי הרה"ק רבי יוסף דוד מאלק זי"ע היה חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע.

[כפי הידוע הרב אהרן יעקב ברנדווין לא כתב בעצמו את הספר טל אורות אלא נתן למאן שהוא

הסכמת הרב המפורסם איש חלקים קדש-בית
קדש הסידור ופרשת חכם הסידור מו' צבי
אריה מק"ק ארז :

גודל התמיה להדפיס פסר הקדוש אשר מבר אש
אלק' קדוש יאמר לו מו' **אורי פיבר**
אלהה המפרסום אין לרדף רחום
ואין לבער דלוקים כי ג' וילם דלוקים וכו' - וכל אשר
יודע אחי האדם והכבוד כולם יעידו ויגידו גודל מעלתו
ועזרתו ויעמד להם ויכירו מאחרים ועלם להסגוב
המאבד לבית הדפוס מ' עד אשר יתום עשר שנים
ועלם יתום מ' משום איש אח ידו בהפסד הספר בלתי
מסכה רחם המאבד ל יח הדפוס ולשפע יתעם
ומכלל קול שפע יח ואו' כי
למידע חזון חקן ג'
צבי ארי טאריק :

הסכמת הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע
לספה"ק אור החכמה ה'תקע"ד

אלא שבספר הקדוש "אור פני משה" להרה"ק רבי משה מפשווערסק זי"ע הובאה גם כן הסכמתו של הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע, ושם הינו חותם מפורשות יום י"ט מרחשון ה'תק"ע, והנה לפי הידוע והמקובל כי הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע נסתלק ממחרת יום הכיפורים הרי שנסתלק לכל הפחות שנה לאחר מכן בשנת ה'תקע"א.

דעבסט צדיק ורבי ונאני דוד

המבט הרג הק' המפורסם איש אלהים חכם
הכולל מודד צבי ארי' מלק אלקי יצא.

נרד הבטח להרשים את הקדוש את מי שיש אשר דברו היה אלהים קדוש אמר אל
 מור"ד משה מאשפוקהרס ואלה את לחוריד כי גדלים צדיקים וכו' ויהי
 ששהותו נכבדת בקבר, וזה גם ראשיתו הנכבדת מכלול דודו אשר ידע אותו צדיק
 ונבחר משאר כלם ידעו וידעו נרד מכלול, היות הדיק יעמוד לזם ולדעים שלא
 להיטב לבל נרד ידיר והוא הנשאר מ"ה מנחה נחמד מכלול את ה' עשר שנים
 והחשוב יתען והכללן כי ה' הדברי בנדרים היום את א"י משהותו וכו' לה'.

הנ צדיק ארי מכלול ידע.

הסכמת הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע
לספה"ק אור פני משה משנת ה'תק"ע

הרי לנו מכל זה כי הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע נסתלק בשנת תקע"ב בוודאות, ואם כדברי הרה"ג ר' מאיר שלום שצדורכי צקי שחי צ"ו שנים הרי שנולד בשנת תע"ו, ובוודאי לפי"ז גם הולדת בנו הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע תוקדם ביותר, ובוודאי לא מסתבר שיהא חתן של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע שהיה בן כיל ממש. ואפילו אפשר קטן ממנו מעט.

שפרה ע"ה בתו מזיווג שני של הרה"ק רבי רבי אברהם יהושע העשיל מסקווירא זי"ע בן הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע.

וגם לחתנו הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זי"ע יש את היחוס של רחמסטריווקא, כי היה חתן של הרה"ק רבי פנחס מאוסטילא זי"ע בנו של הרה"ק רבי מרדכי מרחמסטריווקא זי"ע.

בית המדרש הגדול ב'אליק' אשר אהל הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע ובנו הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע הוקם בצורתו ובתבניתו

אך לכאורה אין מובן כל כך, שהרי אדמו"ר הרה"צ מרחמסטריווקא שליט"א אינו מתייחס כלל אל הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע אלא אל אביו הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע, שהרי זקינו הרה"ק רבי יוחנן מרחמסטריווקא [הראשון] זי"ע, היה חתנו של הרה"ק רבי פנחס מקאלק צוק"ל חתנו של הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע.

אגב אורחא – יש להביא מעין סמך וראיה קצת לדבר אשר הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע לא היה חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע, מתוך מעשה שמביא בספר "מאורות הגדולים" שיצא לאור בבלוגרייט בשנת תרע"א [ואף הועתק לספר טל אורות], בו הינו מביא מעשה אשר פעם אחת נסע הרה"ק רבי אשר השני מסטאלין זי"ע ועבר בעיר אליק, ורצה לבקר בביתו של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע, אך לא היה הלה בביתו, ונכנס לבית והיה על שולחנו מונח הלולקע – מקטרת ממנו היה מעשן, ופירק הרה"ק מסטאלין זי"ע את המקטרת לחלקים קטנים, וכאשר חזר אחרי זמן הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע אל ביתו וראה את המקטרת מפורקת ושאל על הדבר, ואמרו לו כי מעשהו של הרה"ק מסטאלין זי"ע הוא, אמר הוא פירק לי שורה שלימה של ציבור גדול של חסידים ואנשי מעשה.

ולא הזכיר על היות הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע דודו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע – כי הרי אביו הרה"ק רבי אהרן מקארלין זי"ע בעל ה"בית אהרן" נשא את הצדקנית מרת חוה ע"ה בת הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע, ואם

היה הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע אף הוא חתנו של הרה"ק מקרעמניץ זי"ע הרי שהיה דודו.

אך אולי כי נשמט לו – אלא שראיתי כמה וכמה כותבי תולדותיהם של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע שהזכירו כמה עובדות עמו והרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע ולא הזכירו על היותו דודו.

שני הזיווגים של הרה"ק רבי"ד מאליק זי"ע

עד כאן ביררנו אודות הטענה כי הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע היה חתנו של הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע בנו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, כי היא מופרכת כמעט לחלוטין.

אמנם עם זאת יש לנסות ולהבין מי היה איפה זיווגו של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע – על מנת לנסות ולעמוד על הדברים, יש להציג תחילה 'קוויטעל' יחודי במינו אשר נמצא בסידורו של המגיד הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל זי"ע בו מופיעים הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע וכל בני משפחתו

הקוויטעל הובא לראשונה בקובץ שפתי צדיקים י"ב, ונמצא על גבי סידור "קול יעקב" סלאוויטא שנת תקנ"ד, עמ' פ' לצד סיום קדושה וברכת אתה קדוש, [כפי המובא שם הרי שישנם כמה סוגי כתבים ועל כן מסתבר אשר המה לא נכתבו על ידי הרה"ק מטשערנוביל זי"ע בעצמו, אלא על ידי אנשי ביתו, מכל מקום בהיות כי בקוויטעל מאד מקפידים על כתיבת השם הנכון יחד עם שם האם, ממילא ברור לחלוטין כי יש לסמוך על שמות אילו במדויק, אגב כן יש לציין כי מנהג זה של כתיבת הזכרות ושמות על גבי הסידור עצמו בתוך סדר התפילה הינו מנהג שהיה רווח אצל הרבה מגדולי החסידות, כאשר המקור הידוע לכך הינו סידור הבעל שם טוב, הנמצא בגני ספריית חב"ד ומיוחס למרנא אור שבעת הימים הבעל שם טוב הק' זי"ע אשר נכתב על ידי תלמידו הרה"ק רבי נחמן מהורדנאק זי"ע ויש המייחסים אותו לתלמידו וגיסו הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע, ובו כתוב בכתב יד כוונות רבות מהאריז"ל וכן הזכרות שמות תלמידיו ומשפחותיהם – וביניהם מוזכרים המגיד הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע והמגיד הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנוביל זי"ע בעל ה"מאור עינים", ושם נראה כי התלמידים עצמם הם אשר כתבו את שמותיהם בתוך הסידור, ולפי זה אולי יש לומר כי גם בסידור זה של הרה"ק מטשערנוביל זי"ע התלמידים עצמם

הכניסו את שמותיהם בתוך הסידור, ולפי זה יש לנו תגלית נוספת של כתב יד קודשו של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע, ועוד צדיקים וראה שם הוכחת אמינותו, וזהו צילומו:

בין הנזכרים בספרם של צדיקים הוא הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע עם בניו 'מאשתו הראשונה', וכך מובא שם:

הרב המפור' מק' אליק
יוסף דוד בן רייזיל
זוג' רבקה בת יוטא
לבנים חור"ק והצלחה
ברוחניות ובגשמיות ובריאות
הגוף בשלימות
בניו מאשתו הראשונה
צבי אריה, מרדכי,
ישראל בן חוואלא
כלתו גיטל בת חנה יוטא

לפי העולה ברור מתוך זה, כי להרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע היו שני זיווגים – ודבר נוסף אשר עולה בוודאות מתוך כתב יד קודשו זה הוא כי שמה של זיווגו הראשון היתה מרת חוואלא ע"ה, ושמה של אשתו מזיווג שני היתה מרת רבקה ע"ה.

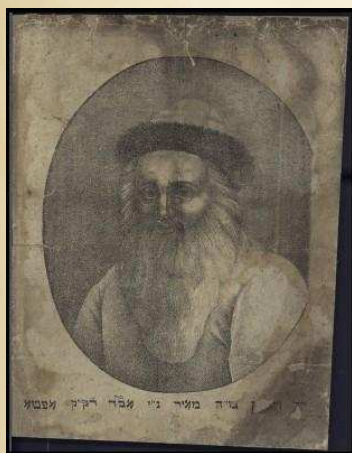
כפי אשר הבאנו לעיל הרי שבספר טל אורות מביא מתוך מכתבו של הרה"ח ר' מנחם מענדל ברנדווין ז"ל מטבריה כי זיווגו השני היתה אלמנת של הרה"ק רבי אברהם מפראהביטש זי"ע בנו של הרה"ק רבי שלום מפראהביטש זי"ע ואחיו של הרה"ק רבי ישראל מריזין זי"ע.

משמו של הרה"ק רבי יצחק מבוהוש זי"ע הביא כי היא היתה בת למשפחת קבלנסקי המיוחסת.

ליבער מבארדיטשוב זי"ע ונכד להרה"ק בעל ה"אור ישראל מאפטא זי"ע.

ובת שלישית היתה משודכת להרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, אך נסתלקה בדמי ימיה קודם הנישואין.

ונשמט ממנו חתנו הנוסף הוא הרה"ק רבי ישראל רוטנברג מאפטא זי"ע בן הרה"ק רבי פינחס מאפטא זי"ע בן הרה"ק רבי מאיר מאפטא זי"ע בעל ה"אור לשמים".

**דמות דיוקן המיוחס
להרה"ק רבי מאיר מאפטא זי"ע
בעל ה"אור לשמים"**

יתכן והשמטת שם זה מבין חלק מן החוקרים נובעת בהיות והרה"ק רבי ישראל מאפטא זי"ע נסתלק בצעירותו על פני חותנו הרה"ק מאליק זי"ע, בהיות והרה"ק רבי ישראל מאפטא זי"ע נסתלק בה' תמוז ה'תר"ב, וחותרו הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע נסתלק שבע שנים אחריו בכ"ח אב ה'תר"ט.

הפצת הגליון נדבת
ידידינו הנעלה

הרה"ח ר' שמעון קליין שליט"א

לז"ג עמרת ראשינו ותפארתינו כקש"ת רבינו
רבי ישראל בן רבי מאיר זצוק"ל

מדראהביטש

יומא דהילולא רבא

י' אלול ה'תשפ"א

היה חתנו של הרב הצדיק רבי אהרן שותק מזעליחוב צוק"ל, אשר אחרי הסתלקות אביו החל נוסע להרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע בעל ה"תניא" – אודות סדר יחוס זה נאריך אי"ה בהזדמנות אחרת].

ציון הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדור זי"ע

העולה לנו מכל זה להחליף יחוס ביחוס, יחוס של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע תלמיד הבעש"ט הק' זי"ע, ביחוס להרה"ק רבי דוד לייקעס זי"ע אשר אף הוא תלמיד הבעש"ט הק' זי"ע.

וכך הוא סדר היחוס החדש – רבינו צוק"ל חתנו של הרה"ק רבי ישראל דן ממודז'ין צוק"ל בעל ה"נחלת דן", חתן הרה"צ רבי שמואל אהרן שצדורביצקי צוק"ל מקוברין-ביאליסטוק, חתן הרה"ק רבי פינחס יששכר בער מפינטשוב צוק"ל, בן הרה"ק רבי אליעזר מפינטשוב צוק"ל, חתן הרה"ק רבי מאיר הלוי רוטנברג מסטובניץ צוק"ל, בן הרה"ק רבי מאיר הלוי רוטנברג מאפטא צוק"ל, חתן הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע, חתן רבי יעקב קבליאניסקי זצ"ל חתן הצדיק רבי מאיר זצ"ל בן הרה"ק רבי דוד לייקעס זי"ע.

והנה יחוסו של רבינו רבי ישראל מדראהביטש צוק"ל אל הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע ומעלה בקודש, הוא דרך חתנו של הרה"ק מאליק זי"ע ה"ה הרה"ק רבי ישראל רוטנברג זי"ע.

וכאן המקום להעיר כי ברבים מספרי התולדות והחוקרים נשמט חתן זה בין חתני הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע.

כך לדוגמא בקובץ שפתי צדיקים [י"ב] הינו מציין כי בת אחת היתה להרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע אשר נישאה להרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל אשכנזי זי"ע נכד להרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זי"ע בעל ה"אור ישראל".

ובת נוספת שהיתה לו נישאה להרה"ק רבי מרדכי מווארשליוקא זי"ע מצאצאי הרה"ק רבי

פנחס מקאלק זי"ע בנו של הרה"ק רבי זאב וואלף מזיטומיר זי"ע בעל ה"אור המאיר".

ומאד לא מסתבר שגם בתו וגם בנו היו נשואים אצל אב"ד קאלק אחר. על כן בוודאי אין זה נכון [וימה שהעיר המעיר בהערה כי אב"ד קאלק הכוונה לרבי אריה לייב ז"ל, גם הוא טעות כי שמו היה רבי פנחס מקאלק והוא היה חתנו של הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע, והיה גיסו של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע.

**חורשת שדה בית החיים מקום מנוחתם של
הרה"ק רבי צבי אריה ובנו הרה"ק רבי יוסף דוד
זי"ע מאליק**

ויכול מאד להיות כי נשתבש הדבר, בהיות ורבים מנכדי הרה"ק רבי פנחס מקאלק זי"ע קראו שם משפחתם בשם 'לנדא' כשם משפחת צדיקי בית אליק, ועל כן חשב כי הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע היה חתנו ולכן נשאר שם המשפחה במשפחה.

אך לא הוא, כי באמת בת הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע נישאה לרבי פנחס מקאלק זי"ע ואף על פי כן השאירו שם המשפחה של הרה"ק רבי צבי אריה מאליק זי"ע במשפחתם.

זיווג הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע לנכדת הרה"ק מאמדור זי"ע?

עוד מביא ר' שמואל חיים יעקב גרובער שם במכתבו, כי שמע מהרה"צ ר' ישעיה משטערנוביל ב"פ שליט"א ששמע מהרה"ח ר' זוסיא ברנדווין ז"ל [שהיה נכד להרה"ק רבי צבי

אריה מפלעטשין זי"ע נכד להרה"ק מאליק זי"ע] כי זוגתו של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע היתה נכדת הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדור זי"ע.

כפי הנראה כוונתו לזיווג הראשון של הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע. אך יתכן שזיווגו נשני היה גם נכד להרה"ק רבי חיים חייקא מאמדור זי"ע.

יש לציין כי ישנו סדר יחוס אחר לרבינו צוק"ל עד להרה"ק רבי חיים חייקא מאמדור זי"ע דרך בנו הצדיק רבי שמואל מאמדור צוק"ל אשר

מנהגי רבותינו ז"ל באמירת "לדוד ד' אורי וישעי" בימי הרחמים והרצון

הסליחות, ואילו אנו אומרים אותו מתחילת חודש אלול עד לשמיני עצרת.

אמנם הרה"ק בעל ה"שפע חיים" מקלויזנבורג זי"ע בספרו שו"ת דברי יציב {ח"ז סי"ט} כתב טעם אחר למנהג הרה"ק מצאנו זי"ע שלא לאומרו, מפני שלא היה אומר שום דבר שאין לו מקור בש"ס ובקדמונים לאומרו, וכן הוא מנהג הגר"א כמו שהביא במעשה רב {סי' נ"ג} שלא לומר לדוד ד' אורי וישעי שלא הוזכר בקדמונים לאומרו.

וכן הביא בספר לב שמח להגה"ק רבי חנוך הענין צוק"ל אב"ד אלעסק משמיה דהרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זי"ע שלא לאומרו.

והנה המטה אפרים {סי' תקפ"א סעי' ו'} כתב "נוהגין במדינות אלו מראש חודש אלול ואילך עד יום כיפור לומר בכל יום אחר גמר התפילה מזמור כ"ז בתהלים "לדוד ה' אורי וישעי" בוקר וערב, ואומרים אחריו קדיש יתום. ואנו נוהגין לאומרו עד שמיני עצרת ועד בכלל", וכן הוא מובא במשנ"ב {סי' תקפ"א ס"ק ב'} ומובא בדברי החיד"א {מורה באצבע סי' ל"ז סו"ס סנסן ליאר} ובשער המלך {אלול שער א' פרק ח'}.
וכן הובא מנהג זה בספר "שערי רחמים" להמקובל רבי חיים הכהן ז"ל תלמיד מהרח"ו ז"ל, וכן בספר "שערי רצון".

רבינו צוק"ל בחלוקת לעקעך ערב יום הקדוש אחר תפילת שחרית

ובספר ליקוטי מהרי"ח הביא במנהגי חודש אלול על ענין זה כי "כל האומר לדוד ד' אורי וישעי מראש חודש אלול עד שמחת תורה ערב

לדוד וכו' ידוע בודאי אלי שרבינו הקדוש מאור הגולה החוזה מלובלין ז"ל לא הי' אומרו, וכן תלמידיו הקדושים היהודי הק' ורבינו זקני הק' מזידיטשוב ז"ל ורבינו חו"ז מראפשיץ ז"ל לא היו אומרים לדוד מחמת טעם זה, וכשהייתי בשנת תרפ"ז בקארלסבאד והי' שם הגה"צ מפאריסוב בארץ פוילין נכד של היהודי הק' ז"ל, ואמר לי שמקובל בידו בוודאי מרבינו היהודי הקדוש זצ"ל זקינו איש מפי איש שלא אמר לדוד מחמת ששמע מרבו הקדוש מלובלין ז"ל שזה הדבר אמירת לדוד הוא מן הספר חמדת ימים, ושמחתי מאד בזה כמוצא שלל רב, וגם הגה"ק מצאנו ז"ל לא אמר לדוד, והצדיקים שאמרו לדוד בודאי לא היו יודעים שהוא מן הספר הנ"ל, שאילו היו יודעים לא היו אומרים רק היו רואים בהסידור [נראה כוונתו לסידור רבי שבת] היו סוברים שהוא מרבינו האר"י הק' ז"ל, אבל לא כן הוא", עכ"ל.

[אגב אורחא יש לפרש דבר נפלא להטוענים כי מקור מנהג זה הוא בספר חמדת ימים (פ"ד מעניני חודש אלול), ומקור ספר חמדת ימים הוא לנתן העזתי שר"י נביא השקר של שבת צבי שר"י, אפשר לומר הטעם מה שקבעו לאומרו בתפילה, ומה ענין שבתאות לדעתם הכוזבת בפרק תהלים זה, כי נאמר בו "אחת שאלתי מאת ד' אותו אבקש שבתי בבית ד' כל ימי חיי לחיות בנועם ד' ולבקר בהיכלו" ואולי לדעת השבתאים היה כאן רמז על תפילת הגאולה שלהם, כביכול הוא אומר "אחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש" ומה היא בקשתו 'שבתי' היינו שבת צבי שר"י].

ובאמת יש לציין כי מקודם להספר חמדת ימים כתבוהו כמה וכמה ספרים לבד מהספרים שהוזכרו לעיל, וביניהם "ספר זכירה שיצא לאור שנת שס"ט וספר המוסר הנדפס בשנת תפ"ד, לעומת הספר חדת ימים שנדפס אחר כך.

ולבד מזאת אף מצאנו כמה חילוקים בין מנהגינו באמירת לדוד ד' לבין מה שכתוב בספר חמדת ימים, הא' – כי בספר חמדת ימים אמר לומר שלשה פרקי תהלים, והשני שבהם הוא פרק לדוד ד' אורי וישעי, ואנחנו אין אנו אומרים כי אם פרק זה בלבד, והב' – כי בספר חמדת ימים אמר לאומרו בראש אשמורות קודם עלות השחר, ולעומת כן מנהגינו שאנו אומרים אותו בתפילה שחרית וערבית, והג' כי בספר חמדת ימים הזכיר לאומרו רק בימי

א. בכל חודש אלול עד שמיני עצרת אומרים מזמור תהלים {כ"ז} "לדוד ד' אורי וישעי", אחר תפילת שחרית ואחר תפילת ערבית.

מקור מנהג אמירת פרק תהלים זה בחודש אלול, רבים טוענים כי הוא בספר "חמדת ימים", ועל כן סברו כי הרה"ק רבי חיים מצאנו זי"ע שנהג שלא לאומרו היה מטעם כי מקורו בספר "חמדת ימים" אשר נחשד על השבתאות. [על עצם הספר 'חמדת ימים' מי הוא מחברו, יש להאריך במאמר נפרד].

אך באמת כבר נמצא לו מקור בספר "שם טוב קטן" לרבי בנימין בינוש ב"ר יהודה ליב הכהן מקראטשין, תיקונים וכוונות ע"פ קבלות האריז"ל, וכן בסידור רבי שבת ז"ל, אמנם מצאתי להגה"ק רבי משה הלברשטאם צוק"ל בספרו שו"ת דברי משה {סי' ל"ד} שהביא לבאר דעת זקינו מצאנו זי"ע שלא נהג לאומרו מחמת השתייכות מקור המנהג לספר חמדת ימי, וז"ל "ולא תקשי לך, דהא ראינו לעיל דכבר הוזכר ענין אמירת לדוד ה' אורי בשם טוב קטן ובסידור רבי שבת, שהפליגו מאד בחשיבות אמירתו עפ"י רז וסוד, ואיך אפשר לומר דמקור המנהג הוא מהחמדת הימים, ובפרט שהספרים הנ"ל הופיעו עוד לפני הספר חמדת הימים, דהנה אף דהספרים הקדושים הנ"ל הזכירו כבר חשיבות הענין באמירת לדוד ד', מ"מ לא הוזכר בספרים הנ"ל לאומרו בתפילה בציבור והמנהג לאמרו בציבור בשעת תפילה מקורו בחמדת ימים".

רבינו צוק"ל בעריכת מנהג כפרות

ומוסיף הגה"ק רבי משה הלברשטאם צוק"ל ומביא ראיה לדבריו ממכתבו של הרה"ק רבי יהודה צבי מראזלא זי"ע {הנדפס בראש ספר "לב שמח" החדש} שכתב וז"ל: "ובאמירת

מזמור "לדוד ד' אורי" וכו' בוקר וערב, ואומרים אחריו קדיש".

וכן נהגו רבותינו ז"ל לאומרו אחר אמירת עלינו לשבח ואומרים קדיש מיוחד עליו.

ונראה הטעם מה שקבעו לאומרו אחר תפילת עלינו לשבח מחמת שאינו חלק מן התפילה עצמה.

ואין זה נחשב ריבוי בקדישים על חנין כיון שנהגו לומר פרק תהלים זה בימים הללו, ואינו חלק מן התפילה בוודאי יש לקבוע אמירת קדיש מיוחד אחריו כמו בכל פעם שאומרים בציבור פרקי תהלים.

ובספר "חיי משה" {סי' תקפ"א את כ'} הביא טעם אחר משום תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם.

אמנם אם אנו אומרים שאין זה חלק מסדר התפילה אין צריך לבוא לסיבת תדיר ושאינו תדיר וכו' רק כי בוודאי אין מקום לערבו עם התפילה כיון שאינו חלק ממנה.

רבינו זצוק"ל אחר תפילת שחרית בערב יום הקדוש

ג. **בימים שיש בהם מוסף אומרים "לדוד ד' אורי וישעי" אחר קדיש של שיר של יום' קודם מוסף, לבר מראש חודש אלול [היינו יום ב' דראש חודש – שהרי ביום א' דראש חודש אין אומרים כלל "לדוד ד' אורי וישעי"] שאומרים אותו אחר עלינו דמוסף.**

כן כתב המטה אפרים {סי' תקפ"א סע"ק ר'} "וגם נהגנו לאמרו בכל יום שיש בו מוסף אחר גמר תפילת שחרית קודם אין כמוך", עכ"ל.

אמנם בראש חודש כיון שתוקעים בשופר כמו בכל ימי חודש אלול אזי מסמיכין אותו לתקיעת שופר ששניהם הוא ענין תשובה של ימי הרחמים והסליחות, ועל כן אומרים גם "לדוד ד' אורי וישעי" אחר מוסף.

יש מקומות שאומרים אותו תיכף אחר עלינו לשבח קודם אמירת קדיש שלאחר עלינו לשבח, ואומרים אחר כך קדיש על שניהם גם יחד, והטעם כדי שלא להרבות בקדישים.

ומאותו הטעם גופא יש שנהגו לאומרו תיכף אחר שמונה עשרה קודם קדיש תתקבל, ובימים שאומרים תחנון אומרים אותו אחר תחנון קודם קדיש תתקבל, וכן הוא מנהג רד"ק.

וכן הוא במשמרת שלום {סי' תקפ"א אות ג'} והביא שם טעם מחודש בדבר כי בפרק תהלים זה יש י"ג פעמים שם ה"ה ברוך הוא והוא כנגד י"ג מידות של רחמים שאומרים בתחנון, ועל כן מצרפים אותו יחד אחר תפילת שמונה עשרה בעת אמירת התחנון.

אמנם על מנהג זה יש לעיין טובא שהרי אסור להפסיק בין שמונה עשרה לקדיש תתקבל שלא מן הענין, והאיך מותר להכניס שם פרק תהלים זה שלא נתקן שם.

ומנהג חב"ד על מנת שלא להרבות בקדישים לאומרו בשחרית אחר שיר של יום קודם קדיש, ואז אומרים הקדיש של שיר של יום על לדוד ד' גם כן, ובמנחה אומרים זה קודם קדיש של עלינו לשבח, ואז אומרים הקדיש על שניהם גם יחד.

ויש מקומות שאומרים אותו קודם עלינו לשבח ואחר כך אומרים עלינו לשבח, ואומרים הטעם כי רוב הקהל יוצאים מבית הכנסת תיכף אחר תפילת עלינו לשבח וישכחו לומר לדוד ד'.

על כל פנים לכלל כל המנהגים האילו אין מוסיפין קדיש עבור אמירת לדוד ד' אורי וישעי, אמנם המטה אפרים {סי' תקפ"א סע"ק ו'} כותב להדיא ואומרים אחריו קדיש יתום, ולא חש לריבוי קדישים בזה, וכן הביא המשנ"ב {סי' תקפ"א סע"ק ב'} וז"ל: "ונוהגין במדינתנו מראש חודש אלול עד יום הכיפורים לומר בכל יום אחר גמר התפילה

ובוקר מובטח שיוציא שנתו בטוב וכו' ואפילו גזירה רעה כתובה על האדם מן השמים יכול לבטלה ויצא בדימוס זכאי בד"ן".

וכן מנהג רבותינו ז"ל לומר פרק תהילים לדוד ד' אורי וישעי בימים הללו.

והנה על מנהג רבותינו ז"ל לאומרו פעם שנית ביום אחר תפילת ערבית, הנה במטה אפרים {שם} נאמר "ובערב אומרים אותו אחר תפילת מנחה".

בהגהות אלף למטה הביא שמנהג הגאון ז"ל היה שלא לאומרו בתפילת ערבית כלל.

והנה גם המשנ"ב {סי' תקפ"א ס"ק ב'} הביא לאומרו שנית במנחה.

והוא היפוך היוצרות מה שנהגו בזמנינו אשר הנוהגים במנהגי אשכנז אומרים אותו אחר תפילת ערבית, [דלא כהמשנ"ב] ודווקא אותם הנוהגים במנהגי ספרד אומרים אותו אחר תפילת מנחה.

אמנם מנהג רבותינו ז"ל הוא שלא כמנהג רוב מקהלות החסידים, שאומרים אותו בתפילת המנחה, אלא אומרים אותו בתפילת ערבית.

ונראה שהיה מחלוקת בעצם הנוסח שנאמר שאומרים אותו 'בוקר וערב' מה הוא הנחשב ערב אם הכוונה היא כפשוטו על תפילת ערבית, או הכוונה היא על תפילת המנחה, ואולי אותם הסוברים שערב הכוונה על תפילת המנחה אף שפשטות הכוונה של ערב הוא לתפילת ערבית, אולי הם מביאים ראיה לדבריהם שהרי לפי סדרא דיומא תפילת ערבית קודמת לשחרית, כי היום מתחיל מן הלילה, והיה צריך לומר 'ערב ובוקר', ומלשון שאמר 'בוקר וערב' משמע תפילת מנחה שאז תפילת הבוקר קודמת לו בסדר היום.

ב. **בשחרית ובערבית אחר "עלינו לשבח" אומרים קדיש ואחר כך אומרים "לדוד ד' אורי וישעי" ואומרים עוד קדיש.**

אל תפרוש מן הציבור!

היה גם אתה מן הנמנים לדבר מצוה ליוטול
מסכתא בחלוקת הש"ס לז"נ בקש"ת רבינו זצוק"ל
– עד ליומא דהילולא רבא י' אלול ה'תשפ"ד

שהשמחה במעונם

נשגר בזאת ברכת מזל טבא וגדיא יאה
קדם ידידינו היקרים

הרה"צ רבי אשר סג"ל לנדא שליט"א – פלעטבוש
בן רבינו מהר"ם זצוק"ל
ולבנו הרה"ח ר' ישראל אהרן שליט"א – בורו פארק
לשמחת אירוסים הנכדה / הבת בשעט"מ ולמוז"ט

הרה"ג רבי מאיר שלום שצדרבוויצקי שליט"א – ב"פ
ולחתנו הרה"ח ר' אברהם הלברשטאם שליט"א – לייקוואד
להולדת הנין / הנכד בשעט"מ ולמוז"ט

הגאון רבי אבינועם פוסטבסקי שליט"א – בני ברק
ולבנו הר"ר רפאל שליט"א – בני ברק
לשמחת היכנס בנו הבח"ח אריה שיחי
לעול תורה ומצוות בשעט"מ ולמוז"ט

הרה"ח ר' אלישע לידר שליט"א – בני ברק
להולדת הבת בשעט"מ ולמוז"ט

הרה"ח ר' יוסף מאיר הניג שליט"א – בני ברק
לנישואי הבת בשעט"מ ולמוז"ט

הרה"ח ר' אהרן יוסף לדברבגר שליט"א – בני ברק
מחור"ר כולל "תכלת מורכבי" – דראהביטש
להולדת הבן בשעט"מ ולמוז"ט

הרה"ח ר' אהרן יוסף לדברבגר שליט"א – בני ברק
מחור"ר כולל "תכלת מורכבי" – דראהביטש
להולדת הבן בשעט"מ ולמוז"ט

כה יתן ד' וכה יוסף שפע רב ממעון הברכות
ואך טוב וחסד ירדפכם כל הימים

עולו אתו ואתכנשו להילולא רבא

עם מלאות שנתים ימים להסתלקותו לגנזי מרומים
דבקש"ת עמרת ראשינו ותפארתינו רבינו מהר"י זצוק"ל
יערך סעודת הילולא רבתי – מלוח דמלכה
בשילוב סיום הש"ס שנלמד על ידי אנ"ש שיחי'

במוצאי שבת קודש פר' כי תצא – אור לי' אלול
בבית מדרשינו רח' יעבץ 2 בני ברק

נמילת ידים בשעה 10.00

ברכת המזון בשעה 11.30

הפצת הגליון נדבת
ידידינו היקרים

משפחת ורשבסקי שיחי' – תל אביב

לז"נ

עמרת ראשינו ותפארתינו קש"ת רבינו
רבי ישראל בן רבי מאיר זצוק"ל

מדראהביטש

יומא דהילולא רבא
י' אלול ה'תשפ"א

הפצת הגליון נדבת
ידידינו החשוב

הר"ר שמחה אוירבאך שיחי'

לז"נ עמרת ראשינו ותפארתינו
קש"ת רבינו
רבי ישראל בן רבי מאיר זצוק"ל

מדראהביטש

יומא דהילולא רבא
י' אלול ה'תשפ"א

הפצת הגליון נדבת
ידידינו היקרים

משפחת סקובסקי שיחי' – ירושלים

לז"נ

עמרת ראשינו ותפארתינו קש"ת רבינו
רבי ישראל בן רבי מאיר זצוק"ל

מדראהביטש

יומא דהילולא רבא
י' אלול ה'תשפ"א

הפצת הגליון נדבת
ידידינו היקרים

משפחת רומפלער שיחי' – ירושלים

לז"נ

עמרת ראשינו ותפארתינו קש"ת רבינו
רבי ישראל בן רבי מאיר זצוק"ל

מדראהביטש

יומא דהילולא רבא
י' אלול ה'תשפ"א

הפצת הגליון
נדבת ידידינו היקר

הר"ר דב בער כהן שליט"א

לז"נ

עמרת ראשינו ותפארתינו קש"ת רבינו
רבי ישראל בן רבי מאיר זצוק"ל

מדראהביטש

יומא דהילולא רבא
י' אלול ה'תשפ"א

הפצת הגליון נדבת
ידידינו היקר

הר"ר אשר שטיינר שיחי'

לז"נ

עמרת ראשינו ותפארתינו קש"ת רבינו
רבי ישראל בן רבי מאיר זצוק"ל

מדראהביטש

יומא דהילולא רבא
י' אלול ה'תשפ"א

השתדלו והרבו תחינה ובקשה

לרפואתה השלימה והאיתנה של הרבנית
הצדקנית מרת בילא רחל תליט"א בת
שפרה ע"ה ממורדזיץ תליט"א בתושח"י

והן קל כביר לא ימאס תפילת רבים

יו"ל ע"י מכון
"מרגניתא דרבי מאיר" דראהביטש

רח' יעבץ 2 בני ברק
לתרומות – הארות והערות –
והצטרפות לרשימת התפוצה

נא לפנות לטל' 0548421038

או לדוא"ל mdm1038@gmail.com

© כל הזכויות שמורות